

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Librorum De Re Diplomatica Supplementum

Mabillon, Johannes

Luteciae-Parisiorum, 1704

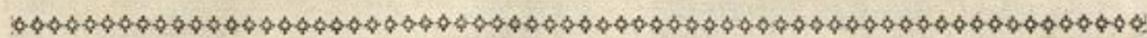
Supplemeti Appendix In Tres Distincta Partes.

urn:nbn:de:gbv:45:1-3159

SUPPLEMENTI APPENDIX

IN TRES DISTINCTA PARTES.

PARS PRIMA.

INCIPIUNT DICTATI.*

SEU

VETERES FORMULÆ ANDEGAVENSES.

* V. Observat.
supra p. 68.

I. Formula sollempnis de dotē.

HIC est testamentum quarto regnum domni nostri CHILDEBERTO Reges, quod fecit Missus ille CHESTANTUS. Cum juxta consuetudinem Andecavis civitate, curia publica resederet in foro, ibique vir magnificus illi prosecutor dixit: Rogo te, vir laudabilis illi Defensor, illi Curator, illi Magister militum, vel reliquum Curia publica, utique obticis publicis patere jobeatis, quia habeo quid apud acta prosequere * debiam. Defensor principis simul & amnis Curia publica dixerunt: Patent tibi cotecis * publici; prosequere que optas. Obedire illa per mandato suo pagina mihi injunxit, ut prosecutor existere deberit, qualiter mandatum, quam in dulcissimo jocali * meo illo fci * pro omnis causationis suas, tam in paco*, quam & in palacio, seu in qualibet loca, accidere faciat illa porciones meas, quem ex alote parentum meorum ei legibus obvenit vel obvenire debet, aut justissime ei est reddebetum. E contra parentis suis vel contra cujuslibet hominem accidere vel admallare seu & liticare facias inspecto illo mandato, quem in dulcissimo jocali meo illo fci, gestis municipalibus adlegare debeam. Curia vero dixerunt: Mandato, quem tibi habere dicis, accipiat vir venerabilis illi Diaconus & amanuensis. Illi prosecutor dixit: Rogo domno meis omnibus publicis, ut sicut mandatum istum legebus cognovistis esse factum, ut dotem quem pre manibus tenio, vobis presentibus in foro puplico jobeatis recitari. Curia vero dixerunt: Dotem quem te dicis pre manibus retinere, illi Diaconus & amanuensis Andecavis civitate nobis presentibus accipiat relegendum. quo accepto dixit:

* prosequi.
* codices.
* jocali.
* feci.
* pago.

Diaconus amanuensis curia.

Incipit mandatus.

Domno mihi jocali meo illo. Rogo adque supplico dulcissima gratia vestra, ut ad vicem meam omnis causationis nostris, tam in pago quam & in palacio, seu in qualibet loca accidere faciatis; & illas portiones nostras, quem ex alote parentum meorum mihi legibus obvenisse vel obvenire debet, aut justissime nobis est reddebetum, hac contra parentis meus vel contra cujuslibet hominum accidere vel admallare seu adliticare faciatis. Et quicquid exinde ad vicem nostram egeris, feceris, gesserisve, etenim me habiturum esse cognoscas rectum. Juratum mandatum Andecavis civitate, Curia publica.

Incipit cessio.

Dulcissima & cum integro amore diligenda sponsa mea, filia illius, nomen illa, ego illi. Et quia, propitio Domino, juxta consuetudinem una cum voluntate parentum tuorum sponsavi, proinde cido tibi de rem paupertatis mee, tam pro sponsalitia, quam pro largitate tue, hoc est casa cum curte circumcincta, mobile & immobile, silvas, pratus, pascuas, aquas, aquarumve decursibus, junctis & subjunctis, & in omnia superius nominata, tu dulcissima sponsa mea, ad die silicissimo nuptiarum tibi per hanc cessione dileco adque transfundo, ut in tue jure hoc recepere dibeas. Cido tibi bracile valente solidus tantus, tonencas tantas, lectario ad lecto vestito valente solidus tantus, inaures aureas valente soledus tantus, annolus

Supplem. Append,

Cc

FORMULÆ
ANDEG.

valentes solidus tantus. Cido tibi caballus cum sambuca & omnia stratura sua, boves tantus, vaccas cum sequentes tantus, ovis tantus, solidis tantis. Hac omnia subscripta rem in tua jure & domenacione hoc recipere debias, vel posteris tuis, si inter nus procreati fuerunt, deuelinquentis, salvo jure sancti illius, cujus terra esse videtur. Et si fuerit ullo umquam tempore, qui contra hanc cessione ista, quem ego in te bona voluntate conscribere rogavi, aut ego ipsi, aut ullus de heredibus meis vel propinquis meis, aut qualibet homo vel extranea aut emissa persona venire voluerit, aut agere, vel repetire presumpserit, ante lite ingressus duplet tibi tantum, & alio tantum, quantum cessione ista contempet, aut eo tempore meliorata voluerit; & repetitione sua non obtineat effectum: & hac cessione ista atque voluntas nostra omni tempore firma permaneat.

Post hac Curia ait: Se adhuc aliquid abis ex hac causa aut agere debias, dic tu in presente. Illi prosecutor dixit: Gratas agemus magnitudine vestra, quod dotem sua scripta quem prosequio, gestis municipalibus, ut habuit caretas vestra, allegasse... fecisse vobis ex more conscripse...

II. Hic est venditio, qui seipsum vendit.

V. Marculf.
lib. 1. c. 28.

* f. accipere.

Domno mihi illo, necnon & conjux sua illa, ego illi. Quia conjunxerunt mihi negligentias, quod res vestras furavi, & in aliter transagere non possum, nisi ut integrum statum meum in vestrum debiam implere servitium: ergo constat me nullo cogente imperium, set plenissima voluntate mea: & si de hac causa reprobus apparuerit, pro ipsa negligentia integrum statum meum in vestrum servitium obligare debiam, ac cedere * à vobis pretium in quod mihi conplacuit, soledus tantus, ut quidquid ab hodierno die de memetipso facere volueritis, sicut & de reliqua mancipia vestra obnoxia, in omnibus Deo presole habeatis potestatem faciendi quod volueritis. Si fuerit ego ipsi, aut aliquis de propinquis meis, vel qualibet extranea persona, qui contra hanc vinditionem, quem ego bona voluntate fieri rogavi, agere conaverit, inferat inter tibi & fisco soledus tantus vobis componat, & quod repetit vindicare non valeat, & hac vinditio atque voluntas mea firma permaneat.

III. Hic est venditio de homine in esceno posito.

V. Marculf.
lib. 1. c. 28.

* res.

Domno mihi proprio illo, ego illi. Et quia conjunxerunt mihi culpas & meas magis negligentias pro furta quid feci, unde ego in turmentas fui, & eologias feci, & morte periculum ex hoc incurriere debui: set habuit pietas vestra datis de ris * vestras solidus tantus. Ideo hanc epistolam venditione de integrum statum omni peculiare meo vobis emittendam curavi, ut quidquid ab hodierna die de memetipso facere volueritis, sicut & de reliqua mancipia vestra originaria, in omnibus Deo presole habeas potestatem faciendi. Et si fuerit ego ipsi, aut aliquis de propinquis meis, vel qualibet extranea persona, qui contra hanc venditionem, quem ego ipsi bona voluntate fieri rogavi, agere conaverit, inferat inter tibi & fisco solidus tantus vobis componat, & quod repetit nihil valeat vindicare, & hac vinditio perenni tempore firma permaneat.

IV. Hic est vinditio de terra conducta.

Ego enim illi. Constat me vindedisse, & ita vindedi ad venerabile fratri illa vincula plus minus juctus tantus, & residit in terraturium sancti illius, in fundo illa illa, & accipi à vobis pretium, in quod mihi conplacuit, hoc est soledus tantus, ut de ab hodiernum die memoratus emptor quicquid de ipsa vinea facere volueris, liberam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis vero (quod esse non credo) se fuerit aut ego ipsi, aut ullus de heredibus meis, aut qualibet obposita persona, qui contra hanc vinditionem, quem ego bona voluntate fieri rogavi, venire aut resultare presumpserit, dupplet tantum & alio tantum quantum hac vinditio ista contenit, & quod repetit vindicare non valeat, & hac vinditio omni tempore firma permaneat. Actum Andecavis.

V. Incipit securitas de superfallicione hic est.

Um non est incognitum, qualiter aliquos homo, nomen illi, aliquo homine, nomen illo, mallavit de res suas, & ipse illi male ei exinde numquam fecisset. Proinde ipsi illi ante bonis hominibus convenit, ut hanc epistolam facere deberit, ut nullo umquam tempore contra ipso agere non presumat. Quod si illi, aut aliqua persona ad vicem suam ipsa causa resultare presumpserit, soledus tantus inter tibi & fisco componere debeat, & quod repetit vindicare non valeat, & hac securitas firma permaneat.

VI. Incipit item securitas.

* f. cobebus.

Um non est incognitum, quia ante hos dies aliquos homo nomen illi, litem in via publica apud illo ei habuit, & cobebus * super eum ipsi illi ei posuit: sic taliter convenit ipsius homo ad mediantis bonis hominibus, ut hunc securitate ipsus homo de ipsus cobebus seu & de ipsa lite, quem apud mihi abuit, facere deberit. quod ita & fecit. Et (quod futurum esse non credo) si fuerit ut ego ipsi, aut aliquis de heredibus meis, vel qualibet obposita persona, qui contra hanc securitate resultare presumpserit, soledus tantus ei componat, & quod repetit nihil valeat vindicare, & hac securitas ista perenni tempore firma permaneat.

VII. Incipit securitas.

Domno venerabile & in Christo patri illo Abbat. vel omnis congregacio nostra & domni illius, ego illi. Et quia ad petitionem meam habuit pietas vestra fecistis mihi beneficium de rem vestra, & domni illius, hoc est locello cognomenante, in pago illo, cum castis, campis, terris, mancipiis, acolabus,

pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, vestrum prejudicium, & domni illius tenere & possidere debuit; & spondio vobis annis singulis cinsō soledus tantus, & post quoque meum discessum jure vestro & domni illius cum rem meliorata, quantumcumque in ipsō loco inventum fuerit, revertatur, & accipiatur absque ullius contrarietate aut repetitione propinquorum meorum, annuante Domino, ut mus* est virorum atque magnorum opidi, confirmandum.

FORMULÆ
ANDEG.

* mos.

VIII. Incipit concamius.

IN Dei nomen placuit atque convenit inter illus & illus, ut inter se campellus commutare deberint, quod ita & fecerunt. Hoc est, dedit illi ad racione illo campo ferente modius tantus, & est super terreturio sancti illius, & subjungat de unus latus campus illius. Similiter in alio loco dedit illi super ipso terreturio ad racione illo campello ferente modius tantus, & subjungat de uno latere campus illius: ut quicquid exinde facere voluerit, absque prejudicium sancti illius, cujus terra esse videtur, liberam in omnibus habeatis potestatem. Si fuerit unus quis qui contra pare suo agere aut resultare presumpserit, partem quod accepit a pare suo amittit, & insuper multa legis damnum incurrit. Et hac epistolae uni tenorum conscriptas, quem inter nus* fieri rogavimus, firmas permaneant.

V. Marculf.
lib. 2. c. 23. &c
22.

* mos.

IX. Incipit vindicio, quam facit qui seipso vindit.

Domno fratri illo, necnon & conjux sua illa, ego illi, qui conmaneo in pago illo. Constat me vindidisse, & ita vindedi vobis vernacula juris mei, nomen illo, & accipi inde precium in argento uncias tantas: ut quicquid ab hodierna die ipso vernaculo facere volueritis, habendi, tenende, donande, vindende, seu commutandi, quomodo & de re aliqua mancipia vestra obnoxia exinde facere volueritis, liberam habeatis potestatem. Et si quis, ego ipsi, aut aliquis de heredibus meis, vel qualibet extranea persona, qui contra hanc vindicione, quem ego bona voluntate fieri rogavi, agere conaverit, inter tibi & fisco soledus tantus vobis componat, & quod repetit nihil valeat vindicare, & hac vindicio adque voluntas mea perenni tempore firma permaneat.

X. Incipit judicium.

Veniens homo, nomen illi, ante venerabile vir illo Abbate vel reliquis viris venerabilibus adque magnificis, quorum nomina subtus tenuntur inserti, interpellabat aliquo homine nomen illo, quasi servitium ei redeberit; & illi taliter de presente aderat, & hoc fortiter denegabat, quod servitium numquam redeberit. Interrogatum fuit ipsius illo de sua agnacione alius homines in suum servitium habebat, an non: & ipsi illi taliter locutus fuit, ut hoc non redebebat, nam ipsi illi servitium ei non redebebat, at de agnacione aut de comparato ut hoc inter se intenderent, ut dum ipsi illi alius homines de sua agnacione non redebebat. Sic visum fuit ipsius abbati vel quibus in eius aderant, ut ipsi homo apud homines xij. manu sua xij. in basilica domne illius, in noctis tantis conjurare deberet, quod de annis xxx. seu amplius, servitium ei numquam redebebat: se hoc facere poterat, ipsi illi de hac causa contra ipso illo compascere deberit: sin autem non potuerit, hoc inmendare studiat.

Sacramenti in
ecclesia risua.

Incipit notitia de supradicto judicio.

Noticia sacramenti, qualiter vel quibus presentibus ingressus est illi apud homines tantus ingenuos super altare illius Andecavis civetate, pro eo quod homine, nomen illo, ipso pro servitium interpellabat ad vicem genitore suo seu & genetrice sua. Juratus dixit, juxta quod judicium ex hoc loquitur per hanc loco sancto & divina omnia quod hic aguntur, de annis xxx. seu amplius sub ingenuetate nomen resedi. nam & ipsi superius nomenatus servitium non rededi, nec redebio pro reverentia loci, id sunt quorum presentia.

XI. Incipit judicium.

Veniens homo, nomen illi, Andecavis civetate, ante illo agente vel reliquis qui cum eo aderant, interpellabat aliquo homine, nomen illo, quasi jumento suo ad furtis conditionis abuisset: & ipsi illi una cum genitore suo ibidem aderat, & hoc fortiter denegabat, quod ipso jumento numquam habuisset. Sic visum fuit ipso agente qui cum ipso aderant, ut genitor suos illi pro filio suo illo, quia & ipsi genitor apud homines tantus ipsi illi in basilica domni illius in noctis tantus pro filio suo excusare deberit, se hoc facere poterat, ipsi illi contra ipso illo compascere deberit. Sin autem non potuerit, hoc contra ipso emendare studiat.

Incipit noticia.

Noticia sacramenti, qualiter vel quibus presentibus ingressus est illi in basilica domne illius pro judicio, illo agente juratus dixit: Per hunc loco sancto & divina omnia quod hic aguntur, qua hic Deo plenius offeruntur, unde me illi reputabat*, quasi jumento suo ad furtis conditionis post me habuisset, & per meum ingenium ipso jumento digere habuisset; nec ipso jumento numquam habui, nec per meum nullum ingenium ipso jumento numquam perdedit, nec aliud tibi de hac causa non redebio, nisi isto edonio sacramento.

* reputabat.

XII. Incipit solfadia*.

Noticia solfadii, qualiter vel quibus presentibus illi homo placetum suum adrendit Andecavis civetate Kalendas illas, per judicio inlustri illo Comite, vel auditores suis, ac contra homines his nominibus illus & illus, vel genetrice eorum, nomen illa, una cum abunculo eorum illo, dum di-

* Impedimentum, excusatio.

FORMULÆ
ANDEG.

cerit, quasi aliqua femina, nomen illa, genitore eorum, nomen illo, pro maleficio eum interfecisset. Qui ipsi jam superius nomenati placetum eorum legebus à mane usque ad vesperum visi fuerunt custodisse. Nam ipsa femina nec ad placetum advenit, nec misso ad persona addirexit, qui sonia redebuis-
sit. Propterea necesse fuerit predictis hominibus, ut hanc noticiam, bonorum hominum manibus roborata, prosequere deberent, qualiter & visi sunt fecisse.

XIII. Incipit item solfadia.

Noticia solfadii, qualiter vel quibus presentibus veniens homo, nomen illi, placitum suum ad-
tendit Andecavis civitate, in basilica domni illius, unde cum hoc contra homine, nomen illo,
quem ante illo agente fuit irratione pro jumento suo, &c.

XIV. Item solfadii.

Noticia qualiter solfadii, vel quibus presentibus veniens illi in basilica sancti illius Andecavis
civitate, placetum suum adtendit contra homine, nomen illo, quem ante illo agente fuit irra-
tiones pro agente, quod hoc die illo quod fecit mensis illi dies tantus, conjurare deberit una cum
hominis suis, qui illi ad placitum adfuit una cum testis suis pro legibus triduum custodivit & solfadi-
vit; nec illi nec ad placito adfuit, nec ulla persona ad vicem suam direxit, qui ipso placito custodisset,
aut sonia nunciare deberit. quos presens placitus ipsus fuit custoditus aut solfaditus, aut hanc noticiam
manibus eorum subter firmaverunt.

XV. Incipit Sacramentalis.

Breve Sacramenti, qualiter & quos presentibus ingressus est homo, nomen illi, Andecavis civita-
te, die illo, quod fecit mensis illi dies tantus, in basilica domne illius. Juratus dixit: Per hunc
loco sancto & divina omnia que hic aguntur, que hic Deo plenius offeruntur, unde mihi homo, nomen
illi, interpellabat, eo quod caballo suo furassit, aut in taxato post me habuisset; hoc conjurare quod ca-
ballo suo, quem mihi reputabat, numquam furavi, nec consciens ad ipso furandum numquam fuisset,
nec post me intaxata ipso caballo numquam habui, nec alio tibi exinde non redebio, nisi ipso edonio
sacramento, quem judicatum habui, & legibus transibi. Id sunt qui hunc sacramento audierunt, ma-
nibus eorum subter firmaverunt.

XVI. Incipit noticia.

Noticia qualiter vel quibus presentibus illi & illi placitum eorum adtenderunt Andecavis civita-
te, in basilica domne illius, pro judicio illo proposito, unde aliqua femina, nomen illa, habuit
interpellatus pro illa re, qui illi & germanus suos illi ad ipso placito advenerunt, & homines suos hic
presentaverunt, ut ipso sacramento excusare deberent. Nam ipsa illa femina ad ipso placito adfuit, &
ipso sacramento minime recipere voluit, qui illi ex germano suo illi placitum eorum legibus custodierunt.
Propterea necessarium fuit, ut ex hoc noticia accipere deberent. quod ita & fecimus.

XVII. Incipit vacuaturia.

Dum cognitum est, quod homo, nomen illi, vinditione de integrum statum suum ad homine, nomen
illo, & cogit * sua illa, & ipsa vinditione minime * invenisse non potuerunt. Proinde manus
nostras firmatus vobis emittendam curavi, ubi & ubi ipsa vindicio inventa fuerit, inanis permaniat,
& hac vacuaturia firma permaniat.

XVIII. Incipit item vacuaturia.

Dum cognitum est qualiter aliquos homo, nomen illi, aliquo homine, nomen illo, cautione inmissa
habuit pro factum suum, quo ei beneficium facit argento uncias tantas, ut inter annus tantus,
quatenusque ei servitium injunxerit, ei facere debiret. Et ipsi homo cautione minime invenire non
poterit. Proinde mano mea & bonorum hominum vacuaturia tibi proinde dedi, dum tu ris * meas re-
dedisti, ubi & ubi cautio ipsa inventa fuerit, vacua & inanis permaneat, & hac vacuaturia firma
permaniat.

XIX. Incipit vindicio.

Domno mihi semper illo illi. Et pro necessitatis temporum & vidi * compendium etiam sterilitas
& inopia precinxit, ut in aliter transagere non possum, nisi ut integrum statum meum in vestrum
debiam implecare servitium. Ergo constat me nullo cogente imperio, sed plenissima voluntate mea, &
accipi à vobis pro superscriptum statum meum, hoc est in quod mihi complacuit, in auro valente soledus
tantus, ut quicquid ab hodiernum diem de memetipso facere volueris, sicut & de reliqua vestra obnoxia,
in omnibus Deo prasole habeatis facultatem faciendi. Si quis vero aut ego ipsi, &c. ut supra.

XX. Incipit ingenuitas à die prasente.

In Dei nomen ille, delectissimo nostro illo. Noverit iste pro divinitatis intuitu & anime mea reme-
dium vel aterna retributione tua, eatenus à die prasente ingenuum esse precipimus, tamquam ab
ingenuis parentibus fuisse procreatus, & nullius tibi heredum ac proheredum meorum nec servitium, nec
nullum obsequium ultra debere cognoscas, sed potius a se defensione sanctum illius in integra valeas re-
sidere ingenuitas. Et si fuerit unus de heredibus meis, vel qualibet extranea persona, qui contra hanc
ingenuitatem,

Marculf. lib. 2.
c. 32.* conjugem.
* minime.

* res.

* E. vita.

ingenuitatem, quem ego bona voluntate fieri rogavi, venire aut resultare presumpserit, in primitus Dei incurrat iudicium, & de sanctorum loca efficiatur extraneus, & insuper multa legis damnum incurrat auri libra una, argento pondo tantum; & quod repetit vindicare non valeat, & hac ingenuitas perenni tempore firma permaniat.

FORMULÆ
ANDEG.

XXI. Incipit vindicio.

Ego enim illi. Constat me vendidisse & ita vindedi ad illo campello ferente modius tantus, & est super terraturio sancti illius, in villa illa, & subjungit de terra illa, de uno latere campus illius, taxato precio: hoc est in quod mihi complacuit, valente soledus tantus, ut quidquid ab hodierna die de ipso campo agere volueris, absque prejudicium sancti illius, cujus terra esse videtur, liberam in omnibus habeas potestatem. Et si fuerit ego ipse, &c.

XXII. Incipit cautio de vinea.

Ego enim illi. Constat me accepisse, & ita accepi per hanc cautionem ad praestatum beneficium de homine, nomen illo, hoc est in quod mihi complacuit, in argento soledus tantus; & in pignore tibi conditionis demitto tibi pro ipso beneficium inter annus tantus vinia medio iuncto * tantum, qui est super terraturium sancti illius, in villa illa; & subjungit de uno latere vinia illius, ut interim res vestras micum habuero illa blada, quem ibidem Deus dederit, in tuam revoces potestatem. Et quod, si adsolet, ipsi annus tantus completi fuerunt, rem vestram reddere debiam, & cautionem meam recipere facias, aut tibi, aut cui cautionem istam dederis ad exagendum.

* jugere.

XXIII. Incipit ingenuitas.

Dilectissimo nostro illo ego ille. Noveris te pro divinitatis intuitu & anima mea remedium, vel aeterna retributione eatenus ad iugum servitudinis tibi absolvemus, ut quamdiu advixeris, de mecum non discedas servitium; & post meum quoque discessum cum omni peculiare quod habes, aut laborare potueris, ingenuam ducas vitam, tamquam se ab ingenuis parentibus fuisses procreatus, & nullius tibi nec servitium, nec nullum obsequium heredum ac proheredum meorum te quicquam redere cognoscas, nisi sub defensione sancti basilici domni illius praebeas obsequium, non requiratur. Si quis (quod futurum esse non credo) si fuerit unus de heredibus meis vel qualibet obposita persona, qui contra hanc ingenuitatem, quem ego bona voluntate fieri rogavi, agere conaverit, in primitus Dei incurrat iudicio, & a liminibus ecclesiarum, basilicarum vel omnium Sacerdotum excommunicus accipiat illam maledictionem, quem Juda Scariotis accipiat, & mea voluntate cum Christo accipiat misericordia, & quod repetit numquam valeat sua voluntas obtineat, & ingenuitas ista perenni tempore firma permaneat.

XXIV. Incipit iudicius.

Eveniens illi Andecavis civitate ante illo Praeposito vel reliquis hominibus, qui cum eo aderant, interpellabant aliquo homine, nomen illo, quasi animalia per sua menata eos ducere habuisset, & ipsa animalia per sua menata aliquas mortas fuerant, & ipsa pecora illi excorticasset, posteaque mortas fuerunt. Interrogatum fuit ipsi illi, quid de hac causa responso daret: & ipsi illi taliter locutus fuit, quod nec sua animalia numquam menasset, nec per sua menata ipsa animalia degere numquam habuisset, nec de manus suas excorticatas numquam fuissent. Propterea visum fuit ad ipso Praeposito, vel qui cum ipso aderant, ut in noctes tantas apud homines tantus ipsi illi in basilica domni illius excusare deberit: se hoc facere debebat, de hac causa ipsi illi compascere debirunt: sin autem non poterit, quicquid lex de tale causa edocet emendare stodiat.

XXV. Incipit vindicio qui seipsum vindit.

Domno magifico fratri illo, necnon & conjux sua illa. Nus enim illi & coguje sua illa constat nus vendidisse & ita vendidimus a vobis estus * nostros cum omni peculiare quod habemus aut locare poteremus, manso & terra vel viniolas, quantumcumque ad die presente possidere vidimur, in fundo illa villa in se super terra ecclesie Andecavis, vel ubique habire visi sumus. Unde accipimus de vobis precium quod nobis complacuit, hoc est in auro valente soledus tantus, ut post hunc diem memorati emptores quicquid de nus ipsis vel de heredis nostris facere voluerint, habeant potestatem faciendi. Si quis vero, &c.

v. supra cap. 2.
* 1. status.

XXVI. Incipit securitas.

Dum non habetur incognitum, qualiter aliqua femina, nomen illa, apud hominem sancti illius, nomen illo, litis intentione habuit de illo rapto, quod ipsa fuit, ut ipsa ad pacem concordiam voluntate ad ipsa femina facere deberent, quod ita & fecerunt. Unde convenit, ut si homo manu sua firmata exinde accipere deberet, quod ita & fecit, ut se ipsa femina post hunc diem resultare voluerit, contra homine soledus tantus conponat. Facta securitas.

XXVII. Incipit vindicio proprietatis.

Domino venerabile & in Christo Patri illo Abbate ego illi & conjux mea illa. Constat nus vendidisse, & ita vendidimus vobis terra proprietatis nostrae, in loco nuncupante illo, & accipi proinde precio de vobis in quod nobis complacuit, hoc est in argento soledus tantus, &c. & hac vindicio perenni tempore firma permaneat stipulatione subnixta. Actum est.

Supplem. Append.

Dd

FORMULÆ
ANDEG.

XXVIII. Incipit iudicius.

*V*eniens illi Andecavis civitate ante illo Agente, necnon & illo, vel reliquis qui cum illo aderant, interpellabat aliquo homine, nomen illo, quasi fossado per terra sua, in loco nuncupante, qui vocatur, illa villa, qui aspecit ad illa, ei fossadasset. Et taliter ipsi homo dedit responso, quod terra sua fossado fecisset. nam terra ad illo homine numquam fossadasset. Visus fuit ab ipsis magnificis, ut illi in noctis tantas apud homines tantus vicinis circa manentis de ipsa condita mano sua quarta* in basilica domni illius senioris excusare deberet, quod terra sua malo ordine numquam fossadasset. Si hoc facere potebat, quietus & securus rescedat: sin autem non potuerit, contra ipso hominem satisfacere debeat.

* V. tom. 1.
Annal. Bened.
P. 453.

XXIX. Incipit iudicius.

*V*eniens homo, nomen illi, aput femina, nomen illa, qui fuit conjux illa quondam germanus illius, ante venerabile vir illi Abbate, interpellaverunt hominem, nomen illo, quasi servitium qui fuerunt ipsius illi, quondam post se habuisset comandatas, hoc est illam rem qui illi ad presens aderat: & hoc totum fortiter denegabat. Interrogaverunt ipsius illi, se* habebat homines qui de presente fuissent, ut vidissent quando ipsa rauba* ipsi illi & illi comandasset. Taliter visum fuit ab ipso Abbate vel qui cum eo aderant, in noctis tantis daret homines tantus bene fidem habentes vicinis circa manentis, qui de presente fuissent, & vidissent supra scripto illo quondam ipsa rauba ipsi illi comandasset, ut hoc in basilica domni illius conjurare deberit, ipsius illi per legem emendare studiat. sin autem non potuerit, de hac causa ipsi illi omni tempore ductus, quietus atque securus valeat resedire.

Abbas iudex.
* si
* hic depositum
al. furtum.

XXX. Incipit item iudicius.

*V*eniens illi ante illo Abbate, vel reliquis qui cum eo aderant, interpellabat aliquo homine, nomen illo, quasi vineas suas, qua erant illius, quondam illi ad parciaricias* dedisset, ut quamdiu ipsi illi se aptificavit, ipsas vineas ad parciaricias habere debeat. Interrogatum fuit ipsius illi, si ipsas vineas apud ipsas fuerunt, an non. Taliter ipsi locutus fuit, quod illas convenientias, quod ipsi illi dicebat, aput ipso numquam habuit. Visum fuit ipsius Abbate, ut dum hoc denegabat, quod ipsas convenientias numquam habuit, ut apud homines tantus in basilica domni illius excusare deberet, quod ipsas convenientias inter se numquam habuissent. Se hoc facere potebat, precium quod de ipso illo acciperet, ei reddere debeat: sin autem non potuerit, contra ipso emendare studiat.

* ad partem seu
medietatem.

XXXI. Incipit apennis.

*D*um non est incognitum, qualiter aliquis homo, nomen illo, & conjuge sua illa, in terra eorum in loco illo, per nocte fuit pessimum naufragium passus, & exinde perdidit & pecunia sua, & mobile suo, seu & strumenta sua quam plures, vindicionis, dotis compositionalis, contullitionis, pactis, commutationis, convenientias, securitatis, vacaturias, iudicium, & noticias. Unde necesse ei fuit advocare iudicis seu & vicinis circa manentis, seu & universa parocia illa, & ibidem invenirent & ostia sua fracta, & portis suas conquassatis, & ipso loco graviter devastata. Proinde petiit ad ipsos bonis hominibus: in eundem prospecto accesserunt, invenirent sicut tum esset, cujus nomina subter sunt inserta, ut hunc noticia relatione presto ei adfirmare deberent. quod ita & fecerunt, qualiter melius possit Andecavis civitate adfirmare.

V. Marculf.
lib. 1. c. 33. &
34. & Diplom.
lib. 1. c. 2.

XXXII. Incipit item Appennis.

*Q*icumque ad laturcolos sceleratoribus, seditiosis seu incendiariis, in qua provincia vim aut damnum pertulerit, oportet hoc eidem Rectores civium seu Curiales provincie, in qua perpetratum fuisse perhibetur, palam ostendere, & publica denuntiatione manifestare. Igitur cum pro utilitate ecclesie vel principale negotio Apostolicus vir, illi Episcopus, necnon & inluster vir illi Comes, in civitate Andecave cum reliquis venerabilibus atque magnificis rei publice viris resedisset, ibique veniens homo, nomen illi, palam suggereret, ceu casa sua in loco nuncupante illo, eo quod mali homines per cecata nocte ad casa sua in loco nuncupante illo advenissent, & ostia sua frigidissent, vel res suas aurum, argentum, species, vestimentum, fabricaturas suas, vasa area, vel reliquas res quamplures, cum strumenta cartarum vindicionis, cautionis, cessionis, donationis, dotis compositionalis, contullationis, pactis, commutationis, convenientias, securitatis, vacaturias, iudicium & noticias, oblationis, vel reliquas res quam plures, quam longum est per singula ministrare, ad furtis causis deportassent. Unde per ipsas cartas pluras terras post se dicere venditum: & in crastinum locale accessione una cum bonas extraneas personas vicinis circa manentis in ipso loco manibus eorum roboratas accessisse: & ob hoc cognita relatione ante superscriptus senioris presentabant ad relegendum, per quem ipsum seniores cognoverunt, quod ipsa causa taliter acta vel perpetrata fuisset. Dum taliter diligentia inquirere videtur, sublectum fuit ad ipsas bonas straneas personas vicinis circa manentes, qui bene optime ex hoc comperti aderant, quid exinde cognoscibant, veraciter enarrare deberent, se ipsi homo taliter prabuerunt testimonium, ut inspecta illa epistola, quem illi presentabat, sua denuntiatione veraciter concordabant. Dum sic in omnibus devolgota elaruit, si superscriptus Pontifex & ipsi Comes vel qui cum eo aderant, denuntiaverunt ipsius illi, ut quicquid per annorum spatia de eo tempore usque nunc recte & legaliter possederat, inantea obolve principale negotio recto tramite testata lege servit, res suas ipsi aut heredis sui tenere & possidere faciant. Et pro presente & futura tempora convenit, ut hanc cartola, qui vocatur Appennis, prefatorum senio-

rum vel reliquorum civium eorum manebus roboratis acciperet adfirmare deberet. quod ita & fecit: ita ut duo Appennis coequalis ex hoc affirmatus accipiat, unum, quem ipsi apud se retineat; & alium, quem in foro publico suspenditur. Facto Appenni.

FORMULÆ
ANDEG.

XXXIII. Incipit noticia ad Appenno firmare.

Cum per caeca cupiditate per loca orbana semper hostis antiquus bella consurget, & solent homines perfidi & pessimi per malis intolerabilia mala subire, tam ab hostibus, quam latrunculus, per talas & fortes, per captores & rapacis commovere & commutare gravis damnos atatis. Igitur non est incognitum, qualiter aliquo homine, nomen illo, contegit gravis naufragius, quod in villa illa casa sua per nocte fuit effracta, & omnes presidios suos, aurum, argentum, aramentum, vestimentum, utensilia, pecunia, seu strumenta cartarum quamplurimas, vindicionis, cautionis, cessionis, donationis, dotis compositionalis, pactis, commutationes, convenientiis, securitatis, vacaturias, iudicium & notitias, seu & omnes solemnitas, per quem à longo tempore usque modo res suas domnavit, per ipso furte exinde fuit deportata. Proinde necesse fuit sepe dicto illo in crastenum maturius mane iudici pupleco vicinis circa manentes ad ipso loco convocare: & ibidem venientes invenerunt sic esset factum, seris incisis ostias concapolutas, portas perforatas, consensa seu & universa qua supra memoravimus per ipso furto perinde esset abstracta. Dum sic cessit veracis, ut melius possit exinde appenne in civitate regione ipse ipsius prosequere & adfirmare, petiit ad ipsius vicinus & iudice, qui in ipsa cautione fuerunt, manibus propriis in hunc prospectum notitia relationis adfirmare deberent. quod ita & fecerunt.

XXXIV. Incipit (libellus) dotis.

Annum iij. regnum Domini nostri CHILDEBERTO reges. Ego in Dei nomen illi fateor me hunc libellum dote scribere deberem, quod ita & fecerim, ad dulcissima sponsa mea, nomen illa, pro amore dulcitudinem suam, emitto tibi in cartola libelli dotes casa jam dicta puella sponsa mea illa habiat, teneat, possideat, faciat quod voluerit. Et si quis vero, aut ego ipsi, vel quilibet opposita persona, qui contra hoc voluntate meam facta aut libellum dote ista conscripta aut agere presumpserit, soledus tantus coactus exsolvat. Et si quis... non obtineat effectum.

V. Marculf.
lib. 2. c. 15.

Incipit epistola.

Ego enim illi fateor me hanc epistola facere debere, quod ita & feci, ad cogite mea illa propter amore dulcitudinem suam & servicium circa me inpendetis, cedo tibi atque transcribo capsula de casa cum ipso villare, ubi ipsa casa resedit, ut ab hodierno die ipsas res denominatas habeas, teneas, possideas. Et si quis vero, &c.

XXXV. Incipit item cessio.

Ego enim illi fateor me hanc cessionem facere debere, quod ita & feci ei, ad dulcissimo nepote meo, nomen illo. Cedo ei propter amorem dulcitudinem suam casa, ut ab hodierno die ipsam rem conscriptam habeas, teneas, possideas, &c.

XXXVI. Incipit epistola, quem pater & mater facit in filio.

Licet unicuique de rebus suis, quas in presente seculo (habere) videtur, tam ad sancta loca seu parentum meliorare, & lex manet & consuetudo longinqua percurrit facere quod voluerit. Idcirco ego in Dei nomen illi, & cogite mea illa dulcissima, & à nobiscum integra amore diligendo filio illo. Dum in omnibus, & per omnia, & super totum nobis fideliter servire videris, multas penurias & injurias per diversa loca pro nostra necessitate suscepisti, & in utilitate domnorum partibus Britanici seu Wasconici hostiliter ordine ad specie mea fuisti: proinde convenit nobis, ut aliquid de facultatis nostre te emeliorare debererit. quod ita & fecerunt. Ergo transcrivimus tibi mansello nostro illo super terraturio vir inluster illo, & hoc cum domebus, edificis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, aquis aquarumque decursibus, junctis & adjectis, quantumcumque ibidem nos tenere visi sumus, hoc ad die presente perpetualiter ordine tradimus ad possedendum, & hoc est habendi, tenendi seu commutandi posteris tuis, vel ubi tua decreverit voluntas, derelinquendi, & ubi aliubi ex nostra sine epistolis obligatam & infantis nostris remutarent, tu cum ipsis equalis lancia dividere facias. Et in hanc paginola intimare convenit, si nos ipsi aut heredis seu propinquis nostris, aut militans extranea persona, qui contra hanc epistola aliqua querilla aut refragatione contraire voluerimus, soledus tantus tibi sociante fisco componat, & nihil vindicet quod repetet; & hac voluntas nostra cum manus nostras roboratas omni tempore cum lege Aquiliani non debeat esse inconvulsa.

V. infra cap. 57.

XXXVII. Incipit cautio de homine.

Domino magnifico fratri illi, ego illi. Constat me accipisse, & ita accepi à vobis per hanc cautionem ad pristinum beneficium, hoc est in argento uncias tantas: in loco pignoris emitto vobis statum meum medietatem, ut in unaquisque septem ad die stantis quaecumque operam mihi legitamam injunxeris, facere debiassemus. Cum annos tantus compliti fuerint, res vestras redibere debias, & cautionem meam recipere faciam. Et si exinde de ipsa opera, aut de ipsas res ad ipso placito negligens tardus fuero, aut voluntate vestra exinde non habuero; tunc me constat res vestras in duplum debiam esse redditurus, aut vobis, aut cui cautione ista dederis ad exagenda.

Dd ij

XXXVIII. Incipit securitas.

Ego enim illi. Quia dum non est incognitum, qualiter aliquos homo, nomen illi, & quia ante hos dies habuit interpellationem, dum dicerit, quasi casa sua infregisset, & res suas exinde deportasset. Unde & ipsi illi habuit, ut hoc in basilica sancti illius apud homines tantus conjurare deberet. Sed mentis bonis hominibus, eos concordiare dixerunt. Et si recognovi, & in nullo modo culpabile exinde ipso non invenit, convenit ut manu sua exinde facere deberet. quod ita & fecit, ut nullo umquam tempore contra ipsis nulla calumnia, neque repetitione facere non debeas, sed, sicut dixi, quietus & securus residias. Et si fuerit aut ego ipsi, &c.

XXXIX. Incipit cessio [in dotem.]

Dulcissima & cum integro amore diligenda sponsa mea nomen illa, ego illi, filius illius. Dum non habetur incognitum, sed pluris habetur cognitum, qualiter te secundum lege Romana sponsatam visus sum habere, in animis meis plenius tractavi, ut tibi aliquid de re paupertatica mea concidere debirem. quod ita & feci, hoc est cedo tibi membro de casa cum mobile & immobile, in fundo illa villa, super terraturium sancti illius, cum villare vel omne circumcincto suo, juxta caso illius, lecto vestito, vestimentum tantum, fabricaturas in soledus tantus, mancipia tanta, his nominebus illus & illus, boves tantus, vaccas tantus cum sequentis tantis, ovis tantus, solidis tantus, campo cum silva ferentes modius tantus; de unus latus est campus illius: vinia juctus tantus, de unus latus est vinia illius: prato juctus tantus. Hac omnia superius nominata ad die felicissimo nuptiarum hoc ad die presente habes concessum, dum advixeris, perpetualiter ad usumfructuario ad possedendum, absque prejudicio [sancti illius] cujus terra esse videtur. Si vero, quod fieri non credo, &c.

XL. Incipit jus liberorum.

Dulcissimo & cum integro amore diligendo jocale meo illo, illa. Sane in Dei nomine mente sanoque consilio meditantis casus humane fragilitatis corpore, ne nos contingit ultimos dies inordinatus, quod Deus avertat, de hujus seculi lustris discederemus, debitumve natura compleverimus, dum in terra nus sobolus non habemus, nostrumque elegemus conspirante Deo commune consilio per cartole texum nos um voluntate conscribere. Ideo ego memoratus illi, si tu mihi dulcissima conjux mea illa superstitis fueris, cum ego de hac luce discessero, debitumve natura complevero, tunc tu tris portiones de omne corpore facultatis mee, quem in pago illo & illi ex alote parentum meorum, vel de quolibet contracto mihi legibus obvenit, si prolis interim non fuerint procreati, tibi transcribo, ut quicquid exinde in postmodum exinde volueris faciendum, id est tam in domibus, adificiis, mancipiis, vineis, silvis, pratis, agris, acolabus, aquis aquarumque decursibus, junctis & subjunctis, mobilebus cum omne jure & soliditate eorum, integrum, sicut a me fuit possessum, possedendum tuo jure recipias, & perpetualiter possideas; & quicquid exinde elegeris, faciendi liberum potiaris arbitrium. Quia rem ipsam aliter quam quod heredibus meis, illa quarta vero portione reservaverunt, hac contra vos propinquorum heredibus legitimis meis reservo, ut tu conjux mea illa illas tris portiones, & ipsi heredis mei illa quarta similiter debetis percipere & possidere. Similiter ego illa in ara, juxta ut superius contentitur depictum, religionis quos tenet terra mea . . . ad vos voluntate mea conscriptas, & ego ad similitudinem conscribere rogavi. Ergo si tu mihi dulcissimus jocalis meus illi superstitis fueris, cum ego de hac luce discessero, debitumve natura complevero, tunc tu tris partis de omne corpore facultatis mee, quod in pago illo & illo ex alote parentum meorum abire videor, heredis meos in ipsis tris partis fattiden . . . ut quicquid de ipsis tris partis de alote meo, se prolis inter nos non fuerint procreati, facere volueris, tam in domibus, adificiis, mancipiis, vineis, silvis, agris cultis & incultis, pratis, acolabus, sicut a me fuit possessum, possideas, & rebus tam quod ad presens possidere videor, ut mihi inante jussum reddebitum est, tu hoc integro jure percipias recipere, &c.

XLI. Incipit securitas.

Ego enim illi qui commaneo villa illa sancti illius. Convenit mihi bona voluntate ad securitate ad homine, nomen illo, facere debere, quod ita & fci, pro eo quod illam rem ad furtis conditionis post habuerit, & accepit exinde argento tantum. Proinde mano mea & bonorum firmata tibi exinde dedisse, ut post hunc d. em de hac causa quietus & securus residias. Et si fuerit ut ego ipse, &c.

XLII. Incipit epistola quem hominem repotavit de res suas.

Dum cognitum est quod homo, nomen illi, aliquo homine, nomen illo, mallavit pro res suas, & ipsi illi male ei exinde numquam male fecisset. Proinde ipsi illi ante bonis hominibus convenit, ut hanc epistolam facere deberit, ut nullo umquam tempore contra ipsum agere non presumat. Quod si illi aut aliqua persona, &c.

XLIII. Incipit securitas de raptio.

Ego enim illi. Constat me accepisse de illo integro compositione, pro eo quod apud homine, nomen illo, puella sua tradenda fuit, dedi ei ad ipso illo soledus tantus. Proinde manu sua firmata & bonorum hominum accepi, ut post hunc diem neque illi, neque nullus de heredibus suis, nulla calumnia nec repetitione habere non debias, sed, sicut dixi, de hac causa quietus residias. Et si fuerit aut ego ipsi, &c.

XLIV.

XLIV. Incipit notitia [de matrimonio servorum.]

FORMULÆ
ANDEG.

Notitia qualiter illi & illi. Non habitur incognitum, qualiter servus nomen illi, ancilla ad illo, nomen illa, extra voluntatem ad conjugium se conjunxerunt: sed modo nos una pacis concordia convenit, ut de agnatione qui de ipsis procreati fuerint, illi ad ancilla sua duas partes recipiat, ego & illi ad servo suo illo tertia, & quod ipsi aliquid stante conjugio convenerunt, illi servo suo de ipso peculiare duas partes recipiat: similiter & illa ad ancilla sua illa tertia. Proinde ut in postmodum nulla altercatio inter nos non debeat esse, ut manus nostra exinde per duas epistolas uno tenore conscriptas facere deberimus. quod ita & fecimus, & pro rei totius firmitate modo adfirmavimus, ut nec nos ipsi, nec ullus de heredibus vel de propinquis nostris, aut militans stranea persona, qui contra istas epistolas venire voluerit, ad dupla pecunia teneatur obnoxius; & illa petitio non obtineat effectum, & has convenientias inconcussis & inconcussis teniat firmitate.

V. infra cap. 58.

XLV. Incipit epistola qui de heredibus alicui aut ecclesiæ delegat.

Lex Romana & antiqua consuetudo exposcit, ut unus quis homo, dum in suum continet arbitrium, de rebus suis propriis aliquid pro anima sua compendium dare decreverit, licentiam habeat, & illud quod ad loca sanctorum, ad congregationem monachorum confertur, numquam perit, sed ad memoriam eternam & justitiam reputatur. Igitur ego enim in Dei nomen inluster vir ille, necnon & conjugis mea inlustra matrona illa, convenit nobis unanimiter pertractantis, ut aliquid de rebus nostris in monasterio nostro, quem communiter edificavimus, qui est in honore sancti illius infra muro Andecavis constructus, ubi illa Abbatissa custos præesse videtur, concidere deberemus. quod ad die presente visi sumus fecisse, hoc est locello nuncupante illo, in pago illo, rem proprietatis nostre, quem de parente nostro venerabile viro illo Abbate propria pecunia comparavimus, vel die presente nostra est possessio, hoc est cum terris, domibus, edificiis, mancipiis, accolabus, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, movilibus & immovilibus, junctis & appendiciis & adjectis in se habentis ad se pertinentis cum superposito pro omni merito suo, ut diximus, ad predicta basilica vel congregatio ipsius vel rectorem ipsa volumus esse translatum atque inductum: ita ut quicquid exinde ab hac die jure proprio atque firmissimo congregatio ipsius utilitatibus monasterii ipsius elegerit faciendum, liberam habeat in omnibus potestatem: quia malumus te sacrosanctæ ecclesiæ in honore sancti illius in idipsum monasterio adificate, quam reliquis heredibus nostris. Quod si fuerit aliquis de heredibus nostris, qui contra hanc epistolam cessionis, quam bona voluntate pro nostris expiandis peccatis devovimus, venire aut contrarius vel pulsator extiterit, prius à communione Ecclesiæ catholice sit pulsatus, & eterna damnationi subiectus; & in super auri libras tantas, argento pondus x. sociante fisco, cujus pulsaverit, componat: nibilo minus epistola atque definitio nostra omni tempore firma & stabilis perduret.

XLVI. Incipit notitia, quem hominem in causa sua repellavit.

Notitia qualiter ventem illi Andecavis civitate ante venerabile vir illo Abbati, vel reliquis quam plures bonis hominibus, qui cum ipso aderant, eius nomina vel scriptiones atque signaculum subter tenentur inserta, interpellavit aliquis homines his nominibus illis & illis, dum dicerit, quasi vinia sua in loco noncupante illo, malo ordine pervassisset, quia ipse illi & illi taliter in responsis [dederunt,] quod auctori habebant legitimo nomen illo majore, quia ipsa vinia ad eos dedisset. Sic ab ipsis viris illi fuit denunciatum, ut die illo Andecavis civitate ipso illo in Autericio presentare deberit: se hoc non faciebat, cum legis beneficio ipso illo de ipsa vinia revestire deberet. Actum.

XLVII. Incipit mandatus.

Domino magnifico illo illi. Rogo, preco, supplico atque injungo per hunc mandatum ad vicem meam hominem, nomen illo, quem ego beneficium ei feci, argento uncias tantas, ipsum meum ubi & ubi, eas vel meas prosequere & admallare & adcausare facias, quomodo ipso debite recipere facias: & quicquid ad vicem meam exinde facere volueris, egeris, feceris, gesserisve, crenim me habiturum esse cognosce ratum. Mandatum Andecavis civitate, curia publica.

XLVIII. Incipit charta de sanguinolento *, quem de matricola suscipi.

* recens nato,
exposito.

Cum in Dei nomen nos vero fratris, qui ad matricola sancti illius residere videmur, quos nobis ibidem omnipotens Deus de conlata Christianorum pascere videtur, invenimus ibidem infantulo sanguinolento, cui adhuc vocabulum non habetur, & de cuncto populo parentes ejus invenire non potuimus. Ideo convenit nobis unanimiter consentientes, & per voluntatem martyris, nomen illo Presbytero, ut ipso infantulo ad homine nomen illo venundare deberemus. quod ita & fecimus, & accepimus pro ipso, sicut apud nos consuetudo est, treanto uno, cum nostro pacto, & intimare rogavimus. Si nus ipse aut domenus vel parentis ejus, qui contra charta ita venire voluerit, in primitus Christus filius Dei viri terribilem & metuendum, ut non sit ad gaudium, sed ad ejus detrimentum quod ei incutiat sempiternam pœnam; & quod repetit vindicare non valeat, & hæc facta nostra omni tempore firma permaneat.

XLIX. Incipit iudicium de homicidio.

Veniens illi & germanos suos illi Andecavis civitate, ante viro inluster illo Comite vel reliquis rachimburgis * qui cum eo aderant, quorum nomina per subscriptionibus atque signacola subter tenentur inserta, interpellabat aliquo homine, nomen illo, dicebat quasi ante hos annus parentis coram illo quo-

* In iudicibus
V. Glossar.
Cangian. in
Rachimburgii.

Supplem. Append.

Ee

FORMULÆ
ANDEG.

modo interfecisset. Interrogatum est saepe dicto illo, quid ad hac causa daret in responsis. sed hoc ad integra fortiter denegabat. Sic juxta actificantes saepe dictis germanis visum est ad ipsis personas decrevisse iudicio, ut quattrum in suum quod evenit ipso Kalendas illas, apud homines xij. mano sua xiiij. vicinus circa manentes sibi: sin melius in ecclesia seniore loci in ipsa civitate hoc debeat conjurare, quod ad morte saepe dicto numquam consentisset, nec eum occisisset, nec consciens, nec consentaneus ad hoc faciendum numquam fuisset. Se hoc facere potest, diebus vite sua de ipsa causa securus permaneat: sin autem non potuerit, in quantum lex prestat hoc emendare stodeat.

Incipit Notitia ad supradicta iudicia.

Notitia sacramenti, qualiter vel quibus presentibus aderant in ipso die Kalendas Martias ingressus est homo, nomen illi, in ecclesia seniore sancti loci Andecavis civitate, secundum quod iudicis suos loquitur, apud homines xij. mano sua xiiij. Juratus dixit: Per hunc loco sancto & divina omnia sanctorum patrocinia, qui hic requiescunt, unde mihi aliquid hominis illi & germanus suos illi reputaverunt, quod parente eorum illo quondam interfecisse aut interficere rogasse; ipsum non occisi, nec occidere rogavi, nec consciens, nec consentaneus ad morte sua numquam fui, nec illud de hac causa non redebio nisi isto edonio sacramento, quem iudicatum habui, legibus transivi. Id sunt quod de presente fuerunt, & hunc sacramentum audierunt, & hunc notitiam manus eorum subter adfirmaverunt. Facta notitia.

L. Incipit mandatus.

Domino fratri illo, ego illi. Negociens rogo, prece, atque suppleco per hunc mandatum ad vicem meam servo meo, nomen illo, natione gentile: quem mihi confugio fecit ubi & ubi, cum ipso invenire potueris, tam in pago, quam in palatio, seu in qualibet patria invenire potueris, quicquid exinde ad vicem meam prosequere & excausare, vel admallare eas faceas: & quicquid per hunc mandatum egeris, feceris, gesserisve, etenim me habiturum esse cognosce ratum. Mandatum Andecavis civitate.

LI. Incipit mandatus.

Domino magnifico illo, ego illi. Rogo atque suppleco vestra caretate per hunc mandatum, ut omnes causas meas in pago illo ad vicem meam prosequere vel admallare facias, tam in pago, quam & (si necessitas fuerit) ad palatio, vel ubi locus congruus fuerit; & quicquid exinde egeris, feceris gesserisve, etenim me in omnibus habitaturis tibi essit cognoscat ratum, quam gestibus oblecatus. Et ut certius credatur, mano mea subter firmavi, & magnorum meorum subterius decrevi adfirmare. Datum mandatum Andecavis civitate.

LII. Incipit Noticia.

Noticia qualiter veniens ille Andecavis civitate, die illo, in regionis, quod ficit mensis illi dies tantus, placitum suum adtendedit. Ac contra aliquos homines, his nominibus illis & illis: unde ante hos dies intationis fuerunt pro vinia sua in loco qui dicitur illo. Unde & autore nomen illo, sponderunt presentare ipsa vinia ipsis consignavit. sed veniens in eo placito illi, de mane usque ad vespertum placitum suum legibus custodivit & solvadivit. Nam illi & illi ibidem fuerunt, & hoc quod esponde-runt, menime potuerunt adimplire. Propterea necessarium ipsius illo, ut hanc noticiam manibus bonorum hominum exinde accipere deberit. quod ita & fecit, ut in postmodum quicquid lex inter eos declarat, attendere debeat.

LIII. Incipit cessio.

Quod bonum faustum sit, Lex felicitatis adsatis adsentit, & lex Romana edocit, & consuetudo pagi consentit, & principalis potestas non prohibet, ut tam pro se intercedentem, quam ad die felicissimo nuptiarum obrabile evenientem. Idcirco ego in Dei nomine illi nomen, ante proscribo ad sponsam meam, nomen illa, filia illius, transcribo ad ipsa per hanc epistola atque cessione, hoc est casa cum curte, vel omni circumcincto suo, hoc est mobile & immobile, lecto vestito, campo ferente modius tantus, de uno latere est campus; vinia iunctus tantus, de uno latere vinia illius; silva iunctus tantus, de uno latere silva illius; prado iunctus, de uno latere prata illius, & est super terraturium sancti illius, in fundo illa villa, bovis tantus, vaccas cum sequentis tantus; vestimento tanto, in turis de soledus tantus, bracilo de soledus tantus, hec omnia rem superius nomenata, quamdiu adviximus, ambo pariter hoc tenere & possidere debiamus, superius nomenata hoc tenere & possidere debias. Et se prolem nobis Deus dederit, cum omne integritate ut rem meliorata acceperit, & adfirmare deberimus: quod ita & ficimus. Post transitum vero tuum in ipsis revertantur. Et se agnatio de nobis procreata non fuerit, hec omnia rem superius nomenata, hoc tenere & possidere debiant, & cui volueris derelinquas. Et si fuerit qui contra hanc epistula adque cessione, quem ego bona voluntate nulla imperium fieri & adfirmare rogavi, venire aut litigare vel infringere fortasse conaverit, inferat inter tibi & sisco soledus tantus coactus componere debeat, & quod repetit vindicare non valiat.

LIV. Noticia divisionis.

IN Dei nom. Placuit atque convenit inter illis & illis germanus, ut inter se de res eorum dividere debuissent. quod & fecerunt. Accipit illi hoc est casa cum omni circumcincto illo, seu & mancipia vel mobile & immobile, quem in ipsa casa esse videtur, vel vineas, silvas & prata, quantumcumque in ipsa casa aspicere videtur, totum & ad integrum. Et in contra accipit germanus suos illi alio locello illo,

cum omne rem ad se pertinentis. Unde convenit ut manus eorum firmatas inter se accipere deberent, quod ita & fecerunt, ut unusquis quod accipit habeat, teneat & possideat, vel cui voluerit derelinquat. Et si fuerit unus ex nus ipsis qui contra pare suo agere aut resultare presumpserit, partem suam ad pare suo amittat, & insuper soledus tantus componat, & quod repetit nihil valeat vindicare; & hac pactio divisionis omni tempore firma permaneat.

FORMULÆ
ANDEG.

L V. Noticia cessionis.

EGo enim illi. Convenit nobis ad petitionem nutritio nostro, ut aliquo locello, nomen illo, in loco què vocatur illo, pro assiduo servicio suo vel benevolentia, qui circa nus abire visus est, ei concidere deberemus. quod ita & fecimus, ut post hunc diem ipso locello integrum habeat concessum, ut quicquid de ipso facere volueris, liberam in omnibus habeas potestatem faciendi. Et pro infestantis malis hominibus, convenit multa ibidem inserere debeamus. quod ita & fecimus. Et si fuerit qui contra epistola ista ullus de heredibus meis, aut quislibet homo, aut extranea persona, qui contra ipsa resultare voluerit, soledus tantus ei componat, & repetitio sua non obtineat effectum, & hac epistola omni tempore firma permaneat cum stipulatione subnixa.

L VI. [Formula dissolvendi matrimonii.]

Domino non dulcissimo, sed amarissimo & exsufflantissimo jocali meo illo illa. Dum non est [incognitum,] qualiter faciente inimico & interdiciente Deo, ut insimul esse non potemus; proinde convenit nobis ante bonis hominibus, ut ad invicem nos relaxare deberemus. quod ita & fecimus. Ubi cumque jocalis meus mulierem [ducere] voluerit, licentiam habeat potestatem faciendi. Similiter & illa convenit, ut ubi cumque ipsa femina superius nominata sibi marito accipere voluerit, licentiam habeat potestatem faciendi. Et si fuerit post hunc diem unus ex nus ipsis qui contra hanc epistola ista agere aut repetire presumpserit, soledus tantus ad pare suo componat una cum iudice intercedentem, & quod repetit nihil valeat vindicare, & hac epistola firma permaneat.

V. Marculf.
lib. 2. c. 30.

L VII. Incipit cessio.

Lex Romana edocet, consuetudo pariter consentit, & regalis potestas non prohibet, ut unus quis de rem suam, quem in presente die possedit, faciat quod voluerit. Idcirco ego quidem in Dei nomen illi, qui commaneo illa villa, quia pertractavi circa animus meus, ut omnis res meas, quem in presente saculo habere videor, ad filio meo duas partes per hanc epistola cessione ad die presente trado ad possedendo, tam casas, domibus, edificiis, mancipiis, campis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis quarumve decursibus, junctis & subjunctis, movelibus & immovelibus, omni rem meam, pro assidua servitia sua vel benevolentia, ei, sicut dixi, partis duas deligo atque transfundo ad die presente; tertia vero parte ad heredis propinquis reservans, hac tamen conditione, ut dum advixero, mihi in omnibus tam de victo, quam & de vestito soniare * mihi debeat, & ipsa terra persolvere faciat. & quicquid de ipsis duas partes facere voluerit, habendi, tenendi, donandi, vendendi, seu commutandi, absque prejudicio sancti illius, cujus terra esse videtur, liberam in omnibus habeas potestatem faciendi. Si quis vero (quod fieri esse non credo) si fuerit nullo umquam tempore, aut ego ipse, aut ullus de heredibus meis, vel quilibet homo aut extranea persona, qui contra hanc epistolam cessione ista venire aut agere fortasse presumpserit, in primitus Dei incurrat iudicium, & sanctorum loca efficiatur extraneus, & insuper inter tibi & agente sancti illius tantus componat; & quod repetit nullo congenio evindicare non valeat, & hac cartola omni tempore firma permaneat.

v. supracap. 36.

* prestare.

L VIII. [Notitia de natis servorum.]

Nos enim illi & conjux mea illa. Dum non est incognitum, qualiter aliqua femina, nomine illa, servo nostro, nomen illo, ad conjugium copularit, & modo nos bona voluntate convenit, ut quamdiu quidem in conjugio sunt copulati, ipsa femina per nos non debuit esse declinatam in servicio. Et agnatio, se ex ipsis procreata fuerit, ad ingenuitatem capitis eorum debuit permanere ingenui. Si quoque ut se eis necessitas fuerit, ad servicio caput eorum inclinatur, non ei detur licencia, nisi ad nos vel heredis nostris propinquiores; & peculiare, quod sit ante conjugio laborare potuerit, ipsa femina tertia parte exinde habeat absque nostra repetitione, vel heredum nostrorum. Deinde in hunc epistola nobis intimare convenit, se nos ipsi, aut heredis vel propinqui nostri, seu quislibet opposita persona, quid ad traditis conveniencias ipsa femina commodolare voluerit, aut contra epistola hac agere contemtator fuerit, soledus tantus componat, & nihilum dicit & quod repetit, & hac epistola omni tempore firma permaneat.

v. supra cap. 44.

L IX. [Notitia de commodato.]

EGo enim illi qui commaneo illa villa. Constat me accepisse, & ita accipi de homine, nomen illo, ad pristinum beneficium argento uncias tantas. Sic modo convenit, ut cum multa caretate ipso argento die Kalendas illas mox venturi Septembris & circum me habere debiam, & ipso die argento vestro reddere faciam, & cautionem meam recipere faciam. Et si exinde negligens aut tardus fuerim, voluntate vestra non habueris, hic modo mihi in hunc cautionem placuit inserere, ipsas re vestras in dupplum vobis sic reddetur, aut vobis, aut cui cautionem istas dederis ad ex.

DIPLOM.
VARIA.

APPENDICIS PARS SECUNDA

Varia diplomata & instrumenta continens.

I.

Commonitorium Theodosii Junioris pro Sisinnio, cui res à Tranquillo extortæ fuerant, sed per Pyrrhum tribunum jussu imperatoris restitutæ. Datum consulatu Theodosii Junioris & Albini.

An. Chr. 444.
Ex authentico
in phylira apud
Franc. Moscardū
Veron. ad cap. 3.

dem relictis scire possemus . . . ut dum a nobis alius fuerit directus, fidei industriaeque . . . nosser . . .
Ante omnia de fundo Parilaico, quem Tranquillum in temp . . . ori quondam sub depactione fiducia
nexu obligaverat juxta . . . nem, quam tecum paraveras, quam ipsi Pyrrho refudisti, quia proximo . . .
nescio quibus, quorum personam ignoramus, dicitur occupatum elic. auct . . . ut domui nostrae reformetur,
vel cer . . . quis vel obvi . . . functi satisfacit debito: ut in hac parte prudentiam tuam osten . . .
profligaveras, quoniam cautionem ipse tecum habes majorem . . . tibi acquiras. quos solidos cum pen-
siones quartae-decimae indictionis praesentis temporibus quidquid sollicitudine tua exactum fuerit . . . e
deseras, vel certe fide & periculo . . . di . . . bus, cum omnia documenta, quae Pyrrus egerit, dirigas, debi-
ta . . . rigoris servata justitia exige: ut cum nobis satisfactum fuerit di . . . ejus habeat moderationem,
judicare possimus quaeque men . . . lere jura omnia requirantur, ne in aliquo nobis aut secundae sen-
tentiae . . . dispendium adferatur. Simili modo peculia Clodian . . . andum esse jubemus. Ad conducto-
res etiam vel actores et . . . nostri literas dedimus, ut admonitione nostra pro utilitate nostri . . .
obsecundent jussionibus. Vide ergo rursus, aut traditas, aut desidera . . . desideria intercedat, & novi
ante nos excogitare ipse faciat spec . . . domui nostrae necessaria si novis fuerit . . . enta quae . . . dra . . .
cum feliciter oportuno tempore disponas, transmittite . . . nias, qui Ravenna ad Urbem mittatur, & in
horreo nostro . . . tur. Et manu Domni subscriptio: Opto multos annos bene valeatis.

Aliud rescriptum ejusdem argumenti.

ius vir in. Ast
de nostra incolumitate gaudere. Illud etiam admonemus, ut Sisinnio conducta . . . ditianae mari . . . dispo-
sitione conductorum vestrorum ejus jussionibus co . . . indetis, cui post egressum Pyrrhi tribuni ad omnia,
quae minime . . . procurant . . . commonitorio nominis nostri curam and . . . mus, & nemo vestrum
rebellis con . . . ne in exemplo disciplinae ultioni prosteratur . . . Quicquid enim nemo . . . jus pro
nostris commodis egerit, ex lectione commonitorii nostri grav . . . esse scibitis. Opto bene valeatis.

Item aliud.

ius vir in. Eleutherioni & Zozimo condl . . .
Dissentientibusu tilitates nostras ab initio laccessiri non habetur ambiguum cessionis coegit, ut
Pyrrum tribunum in tempore ad Siciliam misere n triennium reversus, diverso tempore corporali
taedio detentus edocuit omnimodis prodesse minime potuisse. Et quia Sisinnium, qui adversus
eundem . . . lla deposuerat, & occasionem adventus ejus praesentem invenit, necesse fuit omnia
agenda & corrigenda injungeremus, ut universa exacta, remota fraude . . . quartae-decimae indictionis
ad nos pensiones aut ipse feliciter deferat . . . transmittat. Quid igitur illi à nobis injunctum sit, lecto
commonitorio nostro . . . Videte ergo memores salutis vestrae, ut pro nostri utilitate obsecundetis
jussionibus de fundo Parilaico nihilo minus actionem memorato Sisinnio manda . . . ius. Participato itaque
consilio & solatio agite, ut omnium rerum indemnitas . . . is. Item subscriptio: Opto bene valeatis.

Fragmenta de executione commonitorii imperialis.

ni Siciliensis . . . indictione XII. conf. Maximia reg. patri V. V. C. C. & Bonifacio . . . praesente relegi
Pyrrho . . . cessa Enporitana per Zosimum & Cuprionem sol. n. DCC LVI.
. dus Ariniara sive murus per supra scriptos sol. n. C XLVII. one tritici sive hordei, quod
ante barbarico fisco praestare sol. n. LXXV.

XIII. consulatu D. N. Theodosi Aug. XVIII. & Albini V. C. inferendi per supra scriptum Pyrrum
solid. II. C LXXV.

& de reliqua Zosimi juxta relationes epistulae tribuni Pyrrhi solid. VIII.
vero Tranquilli, qui res Sisinnii extorsit, de solidis numero DCCC. XL. constectus legentium . . . solidos
acceptos Sisinnius . . . vidisse conductoribus ecclesiae Raven. testimoniis approbavit.

II.

Donatio cujusdam fundi in territorio Corneliensi, ecclesiae Ravennati facta à Maria illustri matrona P. C. Flavii Faustii junioris, Johanne Ravennate episcopo, pro sepultura.

donationis feci beatissimo papa Johanne, Maria praefata dum postula locum nobis sub requiescerent cui vocabulum est Domicilium, in Corneliensi, cui vestra praesentia facta scribitura occurrit legibus sub & postulatam beneficium nomine Emitandum, per quam praefatae sanctae praedium huic donationi abesse, a futurumque esse promitto sub ini habita mentione, quae firmandis inserta donationibus: habet nominat indita chartulam Jovino notario meo scribendam dictavi; cuique, quia ignoro litteras, signum crucis feci: ad quod Castorium V. C. carum meum, ut pro me suscriberet, conrogavi, nobilesque viros, qui suas suscriptiones dignanter adnectant, pari supplicatione poposco, stipulanti tibi, vir Dei, sanctissime Pater & Papa Johannes, sponendi ego qui supra Maria, & ob juris ecclesiae perpetem firmitatem, cum hanc chartulam allegare placuerit gestis municipalibus, mea prosecutio subsequatur. Actum Ravennae sub die quarto nonas Januarias, P. C. Flavii Faustii junioris V. C. conf.

Signum † Mariae supra fatae donatricis.

Flavius Castorius V. C. huic donationi, rogante Maria saepe fata, ipsa praesente ad signum ejus pro ea suscripsi.

An. Chr. 497.
Ex authentico
in phylira. ad
cap. 3.

Suscriptio testium.

Flavius Gregorius V. C. huic donationi, rogante Maria supra fata, ipsa praesente, testis suscripsi.

Fl. Hilarus scriniarius clericus huic donationi, rogante Maria saepe fata, ipsa praesente, testis suscripsi.

Fl. Severus V. H. argentarius huic donationi, rogante Maria saepe fata, ipsa praesente testis suscripsi.

Aliud quod lectum est, & is indetur, & advocata audit praesens Maria saepe fata, quid defensores sancti ac venerabiles viri Johannis episcopi hujus sanctae urbis actis fuerint prosecuti, vel quid textus epistolae donationis continet. Et ideo quid ad haec dicit? Maria saepe fata dicit: Ego hanc epistolam donationis Jovino notario meo scribendam dictavi, in qua subter manu mea signum feci, & Castorium V. C. rogavi, ut pro me suscriberet, ubi dono contuli sancto ac venerabili Johanni episcopo hujus sanctae urbis, quoniam antea vivo marito meo de ipsa casa scribituram feceramus: sed quia morte praeventus actam minime potuimus sub re; nunc necesse mihi fuit, ut epistolam nomine meo facerem, ubi ei dono contuli casam juris mei, cui vocabulum est Domicilium, in Corneliensi territorio constituta, cum omni jure suo, omnibusque ac nobis de udo ipsius locum do [nare] dignaretur intra basilicam sancti Laurenti, ubi corpusculum ad plena est.

Responsio Mariae saepe fatae def. epistola donationis visa supra scripta. Nunc quid amplius per desideratur sanctae ecclesiae catholicae civitatis Ravennae petimus, ut gesta nobis edi jubeatis ex more.

Flavius Projectus clericus & iterum mag. inspectis iis gestae dentur ex more.

Flavius Rusticus V. H. filio meo Projecto, qui & iterum mag. gesta apud eum habita recognovi.

III.

Donatio sex unciarum à Johanne spathario facta ecclesiae Ravennati.

praedictae sanctae Rav. ecclesiae pro ablutionem & remedium animae meae numquam esse venturum, sed perpetuis temporibus, tam quam heredes successoresque meos, in laesam usque in muc conservare promitto, excluso a me vel meos heredes legum beneficia, juris & facti ignorantia, fori, loci, militi perscriptione, seu quod de revocandis donationibus suis lege indulta donantibus.

. i ponte, ut superius fatum sum, & huic habita deliberatione p vim nullius cogentis consilio, vel admonentis impulso revocabilem donationis meae usufructuariae paginam sex unciarum principalium in integro totius substantiae meae mobile & immobile, seseque moventibus, sicut superius legitur absque ullo dolum, vim, metu & circumscriptione cassum Vitali tabellioni hujus civitatis Ravennae rogatario meo dictavi, in qua subter, posteaquam mihi coram testibus ad singula relecta est, consentiens in omnibus mano propria propter ignorantia litterarum signum sanctae crucis feci, & testibus a me rogatis optuli subscribendam, eorumque praesentiae u vobis actoribus supra nominatae sanctae Rav. ecclesiae contra quam et si gestis municipalibus allegare maluerint act dictae sanctae Rav. ecclesiae liberam tribu sentiam allegandi, non expectata diuino meae professionis ut sum de praesentis professus stipulatione & responsione subter interposita. Actum Imperatore, Console, & die suprascribitis.

Signum † manus Johanni V. C. prim. numerii Fel. Theo suprascripti donatoris omnia supra scripta agnoscentis & consentientis, cui ex

† Johannis advocatus huic chartulae usufructuariae donationis suprascriptarum sex unciarum principalium
Supplem. Append. Ff

Ex authentico
archivi Bononiensis.
in phylira.
ad cap. 3.

DIPLOM. VARIA.

palium in integro supra numinatae totius substantiae mobile & immobile... moventibus, sicut superius legitur, facta in supra scripta sancta Rav. ecclesia Spatar, quondam Georgii magistri militum, & nunc primicerius num. Felicium Theo acus superscripto donatore, qui me praesentem signum sanctae Crucis fecit, & coram nobis ei relicta est, rogatus ab eodem ad signum ejus modo chirographa suscipi, & de conservandis omnibus, quae superius adscripta leguntur, ad sancta Evangelia corporaliter mei praesenti sacramenta, & hanc donationem ab eodem praedicto Johanne praenominatae sanctae Rav. ecclesiae traditam vidi.

* supra scripta- VIII.

† ΜΑΡΙΝΟΣ ΧΡΥΣΟΚΑΤΑΛΑΚΤΙΣ ΟΥΕΙΚ ΧΑΡΤΟΥΛΕ ΟΥΚΟΥΦ... ΔΟΝΑΤΙΩΝΙΣ ἘΣΤΑΡΟΥΜ * ΕΕ ΟΥΝΚΙΑΡΟΥΜ ΠΡΙΚΙΠΑΛΙΩΝ ΙΝ ΙΝΤ... ΝΟΜΙΝΑΤΕ ΤΩΤΙΟΥΣ ΟΥΣΤΑΤΙΕ ΜΟΥΕΛΕ ΕΤ ΙΝΜΩΙΛΙΕ ΜΩΜΕΝΤΙΟΥΙΟΥΣ ΣΙΚΟΥΜ ΟΥΠΕΡΙΟΥΣ ΛΕΓΙΤΟΡ ΦΑΚΤΑ... ΣΑΚΤΑ ΡΑΥΕΝΝΑΤΕ ΕΚΑΙΣΙΑ Α ΙΩΑΝΝΕ V. Κ. ΕΙΣΠΑΤΑΡ... ΓΕΟΡΓΓΙ ΜΑΕΙΣΤΡΟ ΜΙΑΙΤΟΥΜ ΕΤ ΝΟΥΝΚ ΠΡΙΜΙΚΙ- ΡΙΟΥΣ ΝΟΥΜΕ... ΚΟΥΜ ΘΕΩΔΩΣΙΑΚΟΣ ἘΣΤΩ ΔΟΝΑΤΟΥΡΕ ΚΟΙ ΜΙ ΠΡΕΣΕΝΤΕ... ΣΙΓΝΟΥ ΣΑΚΤΙ ΚΡΟΚΙΣ ΦΙΚΕΤ ΕΤ ΚΩΡΑ ΝΟΥΙΣ ΕΙ ΡΙΑΙΚΤΑ ΕΣΓ... ΤΟΣ ΑΥ ΕΟΔΕΜ ΤΕΣΤΙΣ ΟΥΟΚ- ΚΡΙΨΙ ΕΤ ΔΕ ΚΟΜΣΕΡΥΑΝΔΙΣ ΟΜΝΙΟΥΟΣ ΚΕ ΟΥΠΕΡΙΟΥΣ ΑΚΚΡΙΤΑ ΛΕΓΟΝΤ... ΣΑΚΤΑ ΕΥΑΝΓΕΛΙΑ ΚΟΡΠΟΡΑΛΙΤΕΡ ΜΕ ΕΙ ΠΡΕΣΕΝΤΙ... ΟΙΟΥΚΤΣΕΡ ΝΟΜΕΝΑΤΕ ΚΑΡΤΕ ΡΑΥΕΝ- ΝΑΤΕ ΕΚΑΙΣΙΕ ΤΡ... .

† Anastasius V. H. excabin huic chartule usufructuariae sex unciarum principalium in integro super nominatae totius substantiae, mobile & immobile seseque moventibus, sicut superius legitur, facta in supra scripta sancta Rav. ecclesia a Johanne V. C. expathario quondam Gregorio magistro militum, Pri- micirius numeri Filicum Theodosiacus superscripto donatore, qui me praesente signum sanctae Crucis fecit, & cora nobis ei relicta est, rogatus ab eodem testis suscipi, & de conservandis omnibus, quae superius adscripta ad sancta Evangelia corporaliter mei praesentia praebuit sacramenta, hanc dona- tionem ab eodem praedicto Johanne actore praenominatae sanctae Rav. ecclesiae traditam vidi.

† Stefanus V. C. comes, ubi chartulae usufructuariae donationis supra scribitarum sex unciarum principalium in integro supra nominatae totius substantiae, mobilem & immovilem seseque moventibus, sicut superius legitur, facta in supra scripta sancta Rav. ecclesia a Johanne V. C. quondam Georgii magistro milit. & nunc primicer. num. Fel. Theo superscripto donatore, qui me praesentem signum sanctae Crucis fecit, & coram nobis ei relicta est, rogatus ab eodem testis suscipi, & de conservandis omnibus, quae superius adscripta leguntur, & sancta Evangelia corporaliter mei praesentia praebuit sa- cramenta, & hanc [donationem] ab eodem praedicto Johannem actorem praenominatae sanctae Rav. ecclesiae traditam vidi.

Petrus V. C. comes ubi chartulae usufructuariae donationis supra scribitarum sex unciarum principa- lium in integro supra nomenatae totius substantiae, mobilem & immovilem, seseque moventibus, sicut superius legitur, facta in supra scripta sancta Rav. ecclesia a Johannem V. C. spata ma- gistro milit. & nunc primicerius num. Fel. Theod scripto donatore, qui me praesente signum sanctae Crucis fecit, & coram nobis ei relicta est, rogatus av eodem testis suscipi, & de conservan- dis, &c.

† Johannis except. inl huic chartulae usufructuariae donationis . . . sex unciarum principalium in integro supra nominatae totius substantiae, mobile & immovile, seseque moventibus, sicut superius legitur . . . sancta Rav. ecclesia a Johanne V. C. spathario quondam Geor & nunc primicerius num. Felicium Theodosiacus superscripto donatore . . . praesente signum sanctae Crucis fecit, & coram nobis ei relicta . . . ab eodem testis suscipi, & de conservandis omnibus, quae . . . scripta legun- tur, ad sancta Evangelia corporaliter mei praesentia . . . sacramenta, & hanc donationem ab eodem praedicto Johanne praenominatae sanctae Rav. ecclesiae traditam vidi.

IV.

Charta Plenariae-securitatis, data anno xxxviii. Justiniani Imperatoris.

An. Chr. 565. Ex authentico regiae Bibliothec. ad cap. 12.

Quod collicti dixit cujusmodi chartula plenariae securitatis mihi fecerit Gratianus V. R. legitimaе consti- tutus Tutor Stefani H. P. de it quod ipsius indi; deinde una mecum principales viri pariter & except. ad memoratum Gratianum V. R. legitimum constitutum Tutorem Stefani H. P. dirigi jube em dicitaverit, & ipse in eadem manu propria signum inpraeserit, testesque ut suscriberent, conrogaverit, vel si mobilia quae inferius leguntur, si a me am lavum allegare voluerit, seu quam habuit voluntatem his actis redigere non moretur recitatum est Imp. D. N. Justiniano P. P. Aug. anno tricensimo octavo Rav. P. C. Basili anno vicensimo tertio, prid. iduum Juliarum, Ind. duodecima Rav vel conditionibus subscriptis possit esse computata, & id eodem inter Gratianum V. R. legitime constitutum Tutorem Stefani impurveris et ti res gesta documenti adscribi, ut omnis de cetero sopiatur oblivio, & res memoriae sempiternae mandetur, nec probatio cum necesse fuerit legitime constitutum a te supradicta Germana omnem tertiam portionem praefato minori competentem secundum tenorem testamenti conservandam nihilominus per te superscript de omnibus soperadnexis capitulis, vel de quibuslibet aliis decisam esse omnem causationem ii poterunt deducta inter nobis ad omnem

rationem suprascriptae successionis te manifestum est omnia persoluisse, & sine alicui tens, neque me, nec suprascriptum Stephanum popillum heredesque nostros ultra adversus te suprascripta Germana heredesque tuos inquirere invictissimi Principis Romanum gubernantis imperium me ea omnia quae superius leguntur adscribita, inviolata custodire a quolibet artificio memoratae successionis suprascriptum Gratianum secure tunc non solum perjurii reatus incurram secundum leges, verum etiam daturum me promitto heredesque meos tibi suprascriptae Germanae heredibusque tuis penae nomine ante litis ingressum auri solidos triginta, & ex suppositis omnibus rebus meis hypothecae titulo, quas habeo habiturus sum, manente nichilominus hanc plenariam securitatem in sua firmitate, ubi ubi & in cujus libet iudicio prolata fuerit, quamque plenariae securitatis Johanni tabellioni civitatis Rav. scribendum dictavi, in qua pro ignorantia litterarum subter signum feci, auctoritateque roborata praesentibus testibus optuli suscribendam, quam si gestis municipalibus allegare, ubi ubi aut quando tibi placuerit, non amplius spectata mea professione, quam praesentibus testibus sum alocutus, tribuo ex more licentiam stipulatione & sponcione interposita. Actum Rav. Id. S. S. P. C. suprascripti, ind. suprascripta duodecima. Item inferendo breve de diversis species, quae vindictae sunt de successionem suprascripti. Quod collecti seu mercedis mancipiorum, quam etiam pensionem domus, sed & de cautiones vel de pretio ancillae Ranihildae, seu boves & de res quod Guderit liberti, quod accepit Gratianus R. S. suprascriptus portione suprascripti Stefani popilli fieri simul in auro solidos quadraginta & quinque & siliquas viginti tres aureas, nummos aureos sexaginta. Item & in speciebus secundum divisionem, argenti libras duas, hoc est cocleares numero septem, scotella una, sfula de bracele, & de usu bandilos formulas duodecim; stragula polimita duo valentes solido uno, tremisse uno; scamnile acu picto valente solido uno, plicton vetere siliquas quatuor aureas, camisia tramostrica in cocco & prasino valente solidos tres semis, sarica prasina ornata valente solido uno & semisse uno, una arca clave clausa valente siliquas duas, sareca misticia cum manicis curtas valente siliquas aureas duas; bracas breves valentes siliqua aurea, una culcita valente solido in Conca aerea una, cucumella una, orciolo aereo uno, lucerna cum catenula anixa aerea una, ferro fracto libras duodecim, butte de cito valente semisse uno, butte minore valente siliquas duas semis, aureos nummos quadraginta; butte granaria valente siliquas aureas duas semis nummos quadraginta; arca granaria minore ferro legata valente siliquas aureas duas, te missuria valente siliqua aurea una; cuppo uno, rancione uno, arcas olearias duas valentes siliqua una semis argenteas; armario uno valente siliquas aureas quatuor; socas tortiles duas valentes siliquas aureas sex; sella ferrea plictile valente tremisse uno; sella lignea plictile valente nummos aureos quadraginta; mensa & catino ligneos valentes siliqua aurea una; mortaria marmorea dua valente siliqua aurea una; albiolo ligneo valente nummos aureos quadraginta; sacma valente asprione aereo uno; scamnile cumagnos valente siliquas aureas duas; servo nomine Projecto. Item notitia de res Guderit quodliberti, id est arca clave clausa ferro legata valente siliquas aureas duas; alia arcella minore rupta valente siliqua una semis asprionis; tina clusa valente siliqua una asprionis; cucumella cum manica ferrea vetere pensante libra una semis; caccavello rupta pensante libra una; catena ferrea de super foco pensante libras duas semis; sacario valente siliqua una asprionis; arca olearia valente siliquas duas asprionis; panario rupto uno capricio valente nummos octoginta; orciolo aereo valente nummos octoginta; olla testea te rupta; una talea valente asprione; albio valente nummos octoginta; rapo valente asprione; modio valente asprione uno; buticella granaria valente siliqua una asprionis; sareca una vetere tinticia valente siliquas aureas tres; camisia ornata valente siliquas aureas sex; mappa valente asprionis siliqua una; lena vetere una, ragella vetere una. Item notitia quod accepit suprascriptus Gratianus de domus quae sunt intra civitate Ravenna, seu praedia rustica quae sunt in diversis territoriiis, & ex domo quae est ad sancta Agathae Rav. secundum fidem documenti, uncias duas ex domo quae est post basilica sancti Victoris Rav. secundum fidem donationis uncias quatuor ex casa qui appellatur Casa-nova Rav. territ. secundum fidem donationis uncias quatuor ex uncias ex fundi Saviliano, quod obvenit per donatione Guderit uncias duas ex casale Petroniano territ. Bononiese in Tellino; secundum fidem documenti uncias duas ex uncias tres fundi Ae itiano, quod vendedit Gaudentius in suprascripto territorio ex loco uncia una ex uncias tres fundi suprascripti, quas vendedit Afrio uncia una ex uncia una semis fundi suprascripti, quas vero vendidit Bonosa femencia ex portiones Urbicii & Staturiani, quas vendetae sunt amp ad Ponticello & Lapatis suprascripto territ. necnon ex domo intra civitate Corniliense, quos fundos vendedit Nessor episcopus uncias quaternas de portione ejus siliquas quatuor & panga una tantum. Signum suprascripti Gratiani V. R. subdiaconi literas nescientem, & alia manu suscribit Stefano popillo de successionem suprascripti, quod collecti competere poterunt, rogatus a suprascripto Gratiano V. R. subdiacono tutore suprascripti popilli gestis allegandi municipalibus tribuit licentiam, & quadraginta sex solidos cum suprascripto argento eis traditos vidi. Montanus vidi rogatus a isto Gratiano V. R. subdiacono tutore suprascripti, popilli qui me praesente signum fecit, & ei relictum est, testis suscribit, & omnia suprascripto argento eis traditos vidi. Stefanus ad seragl's huic plenariae securitati, sicut superius legitur, de perceptam omnem te praesente signum fecit, & ei relictum est, testis suscribit, & omnia mobilia, quae superius leguntur, ei traditas vidi. Immobilia vero securitati, sicut superius legitur, de percepta omnem tertiam portionem, quod suprascripto Stefano popillo de successionem suprascripta. Quod collecti quae superius leguntur ei traditas vidi; mobilia vero se habere professus est, & gestis allegandi municipalibus tribuit licentiam portionem quod suprascripto Stefano popillo de successionem suprascripti, quod collecti competere poterunt, rogatus a suprascripto Gratiano V. R. subdiacono tutore professus est, & gestis allegandi municipalibus tribuit licentiam, & quadraginta sex solidos cum suprascripto ar-

DIPLOM.
VARIA.

gento ei datos vidi popilli in Germanae suprascriptae relectum, roboratum & traditum complevi & absolvi die suprascripta.

Agamad. lecta chartula plenariae securitatis in acta migravit. Et adiecit secundum petitionem Germanae C. F. Quod collecti relictae perg. popilli sita, ut jam eidem chartula plenariae securitatis seu brevis subter adnexi ostensa relectaque fuerit a se in supradictae Germanae

V.

Chlotharii II. Praeceptum pro monasterio sancti Dionysii.

Ex authentico
Dionysiano.

viris illustribus Chrodegario e sana mente per basilecabus de suis propriis facultatibus per testamenti pagenam voluerit legaliter delegari, per nostris auctoritatibus testamentum noster Dodo abba de basileca sancti domni Dionysii martheris peculiare patroni nostri testamenti pagenam a Johanne quondam negociante filius Hid uid de suis facultatibus ad basileca ipsius sancti Dionysii, vel reliqua loca sancta infra oppedum Parisorum civitatis, etiam & ad alecus de suis propinquis per ipso generaliter confirmari deberimus. quod nos magnitudo vestra sicut unicuique iusta petentes vel pro nostre merces compendium hunc beneficium non negasse saepedictus Johannis ad antedicta basilecas sancti domni Dionysii, vel reliqua sancta loca, aut suis propinquis iuste nuscetur delegasse, hoc est in terris, domebus, mancipiis entis vel reliquo beneficio, hujus auctoritatis nostre vigore & generale beneficium confirmatum ad ipsas basilecas vel suis propinquis proficiat in perpetuo nentem similiter per hanc praeeptionem firmati valeant permanere securi. Et ut hec auctoritas ampliatis titolis nostris & futuris temporebus inconcusso jure

URSINUS obt.

CHLOTHACHARIUS in Christi nomine rex hanc praeeptionem subf. nostri Stirpiniaco fel. in Domino ad vet. pal.

VI.

Diploma Dagoberti primi pro eodem.

Ex authentico
Dionysiano.

Dagobertus rex Francorum, vir iustus. Quotienscumque petitionibus fedilium personarum, in quo nostris fuerint patefacti, eas per singula libenter volumus obaudire, & effectui in Dei nomine mancipari. Adque ideo vir iustus & fidelis Deo propicio noster Ursinus clementiae regni nostri petiit, ut de id quod una cum germano suo Beppoleno in divisionis paginam, tam ex successione genituri suo Chrodoleno, quam germano suo Chaimedes, quondam loca, quorum vocabola sunt Ferrarias, Leubaredovillare & Eudoncovilla, seu reliqua facultatem, vel villas illas, quod in Roteneco de alode materna per pactiois tetulum ad eodem nuscuntur pervenisse, hoc est cum terris, aedificiis, mancipiis, viniis, silvis, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, movilibus & immovilibus, vel reliquis rebus seu adjacenciis ad pertinentibus, ut dictum est, ad parte sua pervenisset, & hoc ad presens ricto ordinassent dominari. Unde & pactioe pleniore loca, vel de reliquis res mano praefato germano suo Beppoleno suscripta, vel bonorum roboracione Et se prae manibus habere adfirmat, idemque & vindicionis, quod ab aliquibus hominibus in suprascripta loca porciones aliquas visus est comparasse, prae manibus habere adfirmat: petiit antedictus vir, ut nostram ex hoc circa ipsum plinius deberit confirmari praeeptio. Cujus postolacione pro rei tucius firmitatem noluerimus denegari, praeeipientis enim, ut quicquid ei constat aequo ordin dicta loca vel reliquis res ad parte sua per inspecta pactioe e contra supradicto germano suo iusti in divisione percipisse, & quod per ipsas vendicionis in praefata loca possidere dinuscetur, ut ad praesens ricto tramete possidere videtur, nostram in Dei nomen generaliter auctoritatem firmatur, & ipsi hoc teneat ndat & suisque posteris perpetualiter ad possedendum relinquat. Et ut haec auctoritas perpetuis temporebus firma stabelitate debeat perdurare, manus nostrae suscriptionibus subter eam decrevimus roborari.

† DAGOBERCTHUS
rex subf.BURGUNDOFARO
optol.

VII.

Testamentum Ermentrudis illustris matronae.

Ex authentico
Dionysiano.

sacratissimus fiscus percipiat. Si vero omnia quod in hunc testamentum inserui custodieris, quidquid tibi superius delegavi, in tuo jure perenni tempore permaneant in hunc testamentum, cuicumque non depotavi, tibi, dulcissime fili, habere cupio. Similiter demandatione bonae memoriae Deorovaldi dono tibi canna argentea, valente plus minus solidos xxv. Et a parte mea dono tibi cauco argenteo, valente sol. xxx. & medietatem ovium, quas Vigilius adtendit, cum pastore, nomine Gaugiulfo. Simili modo de Latiniaco & Balbiniaco, tam vestis, quam acramen vel utinsilia, & de bovebus ex omnia medietatem, tibi, dulcissime fili, habere praecipio. Pari conditione ex demandatione bonae memoriae Deorovaldi dono tibi, dulcissime fili, de portione ejus & de proprietate mea mancipia his nominibus, Unnegisolo, Annemundo, & filias Patricio, id est Fedane & Aufegunde,

Aufegunde, & Agnechilde & Baccione cum gregim porcorum; vineae pedaturas duas, sitas in monte Maurilioni, quas Theodaharius & Garimundus colunt. Vineae pedatura tertia, sita in monte Metobaure, cum vinitore Guntrachario Vineae pedatura quarta, sita Tauriniaco, quem Imoerdus colit cum vinitore Munegifilo. Vineae pedatura quinta, sita in monte Vultoricino, quem Sevila colit, cum vinitore. Haec omnia supra scribita tibi, dulcissime fili, ex mea voluntate vel ex demandatione divinae memoriae Deorovaldi habere constitui. Vineae sita in monte Me quem Habundancius colit, medietatem sanctae ecclesiae elienſe dare praecipio: aliam medietatem de ipsa vinea dulcissimo nepoti meo Bertigifilo habere jubeo. Vineae, quam Agila femina tenuit; & vineam, quam Imnacharius colit, dulcissimae nepti meae Deorovarae cum ipſo Imnachario habere praecipio. Vineaplantas, qui sunt ficus vineam Sevilam, dulcissimo nepoti meo Berterico habere praecipio. Vineae, quem Vincimalus in monte Vultoricino colit, & puella, nomine Sunnechilde, & ancilla, nomine Iveriae, cum filio Leudino dulcissimae norae meae Bortovarae habere jubeo. Item dulcissimo nepoti meo Bertigifilo ichriario argenteo, & mancipia his nominebus, Sunniulfo, & sorore ejus Gibethrude, & filias Anthimio, & filio The nae juniore habere constituo. Nepti meae Deorovarae scutella argentea cruciolata, & mancipia his nominebus, Tanechildem, Imnegunthem, Imnegifilum; & lectaria ad lecto uno, qui melior fuerit; & puero nomine Gundofredo, & ancilla nomine Theigundem, necnon & puella, nomine Audechildem, dari constituo. Dulcissimo nepoti meo Berterico, puero nomine Medigifilo habere jubeo.

Baselicis constitutis Parisus, id est baselicae sancti Petri, urcio argenteo, valente soledus duodece, & fibla aurea gemmata ad mento dari constituo. Baselicae domnae Mariae gavata argentea, valente sol. duodece, & cruce aurea valente sol. septe, dari jubeo. Baselicae domni Stefani anolo aureo nigellato, valente sol. quatuor, dari volo. Baselicae domni Gervasi anolo aureo, nomen meum in se habentem scribitum, dari praecipio. Baselicae sancti Sinsuriani*, in qua bonae recordationis filius meus Deorovaldus requiescit, freno valente sol. duodece, & caballo strato, & carruca, in qua sedere consuevi, cum boves; & lectaria cum omni stratura sua, pro devotione mea & requiem Deorovaldi dari praecipio. Alia carruca cum boves vel omni stratura sua, ecclesiae vici Bonifacensis* dari jubeo. Similiter villarem, cui vocabulum est Volonno, cum adjacentia sua supra scribitae ecclesiae Bonifacense, pro remedium animae meae habere praecipio. Sacrosanctae ecclesiae civitatis Parisorum missorio argenteo, valente sol. quinquaginta, dari praecipio. Baselicae sanctae Cruces vel domni Vincenti coeliar' argentea dece dari jubeo. Lectaria par uno, & vestimenti mei pareclo uno fratribus ad missa baselicae sancti Dionisi dari praecipio. Alia pareclo vestimenti ad vico Bonifacia fratribus dari constituo. Tertio pareclo vestimenti Emilia ad vico dari jubeo. Item pro remedium anemae meae, vel ex demandatione bonae recordationis filii mei Deorovaldi villam, cui vocabulum est Latiniaco, sita in territorio Meldinſe, cum campis, colonecis ad eadem pertinentes, cum pratis, pascuis, silvis, vel in omni jure & termino suo, quia in portione supra memorati filii mei Deorovaldi obvenit, cum omni integritate baselicae sancti Sinsuriani, ubi sepultura habere dinoscitur, pro requiem ejus dari praecipio. Similiter porcario, nomine Gundilane, cum gregim porcorum, & Baudomere cum gregim ovium, & troppo jumentorum, qui sunt ad supra scripta villa Latiniaco, supra scriptae baselicae sancti Sinsuriani habere jubeo.

Goderico & Gunderico in supra scriptam villam, quem baselicae domni Sinsuriani deligavi, ita jubeo ut laborent, unde ad ipsa basileca Oblata cotidiae ministratur. Leudulfo cum vinea, quem Sabucito colit, ad oraturio, qui est in villa Latiniaco, unde ibidem Oblata occurrat, dari volo. Baudulfus, Sumthaharius similiter cum boves ut laborent jubeo, unde Oblata ad baselica sc̄i Sinsuriani pro requiem Deorovaldi offeretur. Simili modo vineae pedatura una, sita Tauriniaco, & quem Pinpo colit, baselicae domni eorgi* Cal dari praecipio. Vineae pedatura una, sita in monte Buxata, quem Furvius colit, ecclesiae Bonifacense dari constituo. Vineae, quem Urassio colit cum ipſo Urassione

quem colere debeat, baselicae domni Sinsuriani Oblata dari constituo. Vineae pedatura una, sita in monte Blixata, quem Leudefredo colit, baselicae sancti artini* ci perente dari jubeo libertorum meorum, nomena in testamento abin Et constituo Medibergane, Honorio, Gundileubane, Piane, Sumthulfo, Ciuccirane, Hicchicione, Maxa uxore, Chioberga, Sinderedo, Angilone, Leudefredo cum uxore Vuandilone, Chaidruna, Childruna, Thrasleberga, Theodachario, Vigilio cum uxore Sunnine, Agione cum filio suo Garilulfo, Vincimalo cum uxore Maurella, Mellita filio cum suo juniore, Coccione cum filio suo Daigifilo, Mudilane cum filiis suis Munegifilo & Monechrude, Acchione, Bonane, Leubosaintho, Gibulfo filio Vigilio, Dommoruna, Childerimane, Basone, Childegifelo, Childegunthe, Chrodulfo Sindebergane, Monechilde, Aeterno, Bauderuna. Hos omnes cum omni peculiare eorum, tam areolas, hospitio, hortellus, vel vineolas, & cum id quod in quibuslibet rebus habere videntur, liberos liberisque esse praecipio; & quidquid exinde facere voluerint, habeant liberam potestatem.

Similiter Mumolane cum omni peculiare suo ingenuum esse praecipio: luminaria tantum in ecclesia Bonifacia ministrare stodeat. Vualacharium cum omni peculiare suo, & cum boves quos bajolat, ingenuum ea condicione esse jubeo, ut ligna tantum ad Oblata faciendum ministrare procuret. Gundefredo cum boves duos laborare praecipio, unde cera ad baselica domni Sinsuriani comparetur. Martiniano, Theoderuna cum filio suo seniore, cum peculiare eorum, sicut supra scribiti benemereti, ingenuos esse jubeo. Simili modo pro remedium animae meae, & ex demandatione filii mei Deorovaldi, Gygone, Septeredo cum uxore Goderuna, Theodonivia, Baudonivia, Carane, Patricio cum uxore Eusebia, Dagarico cum uxore Aurovesa, Ciuncileno, Blidemundo cum filia Blidechilde, Manilenbo, Traslane,

Supplem. Append,

G g

* sic.

* Bonzy.

* Georgii Cale.

* l. Martini.

DIPLOM.
VARIA.

Eumundo, Imneredo cum uxore Torigia, Chadulfo, Avidia, Rocculane, Babiccono, Gunthivera. Hos omnes cum omni peculiare, tam areolas, quam hospiciola, vineolas, vel hortellus, cum id quod praesenti tempore habere videntur, ingenuus esse constituo. Baudulfo & Sumthabario, cum boves quos bajolant, laborare praecipio, unde Oblata ad baselica domni Sinjuriani jugiter ministratur. Ita do, ita ligo, ita testor, ita vos mihi, Quiritis, testimonium perhibetote; ceteri, citeraque proximi, proximaeque, exheredis mihi estote: proculque habetote. Si quae liturae vel caraxaturae in hoc testamento meo sunt, ego feci, ferique praecipio, dum mihi saepius volui recenseri. Addi etiam constitui, si quis contra hunc testamentum venire voluerit, aut voluntatem meam in aliquo corrumpere temptaverit, a communionem omnium sanctorum & a limenibus ecclesiarum efficeatur extraneus, & insuper ante tribunal Christi anathimatus permaneat. Actum Parisius sub die & tempore supra scripto. Signum † Erminethrudiae testatricis. † Mummolus com. rogante & praesente Ermenthrude hunc testamentum subs. Scupilio spatarius rogante Erminethrudiae huic testamentum subs. no. die & anno quibus supra. Munegiselus rogante & praesente Erminethrude hunc testamentum test. no. die & anno quibus supra. Baudacharius Defensor subs. Eusebius rogatus ab Erminethrude hunc testamentum scripsi, relegi & subs.

VIII.

Charta Gammonis de constructione puellaris monasterii apud Lemausum.

Ex chartario
Pratensi, ad c. 6.
p. 25.

* Limours.

IN nomine sanctae Trinitatis. Prosperum quidem & salubre consilium, immoque satis jocundum esse dinoscitur, ut de caduca quispianam saeculi facultate Deo conferat, quo peccata redimere sua valeat & ablueret. Et quod prudentius consilium, quam ut homo de mundanis rebus comparet paradisum, & de terrena substantia transferat aliquid in caelestia? Igitur ego Gammo & conjux mea Adalgudis, cogitantes qualiter sarcinulam peccatorum nostrorum possimus abstergere, & ad aeterna gaudia pervenire; monasteriolum in loco proprietatis nostrae, nuncupante Lemauso*, in honore sancti Johannis & sanctae Crucis, vel ceterorum dominorum coepimus construere, ut ibidem puellas in honore sanctae Mariae institueremus, ut sub sancta norma regule ibidem conversare deberent. Quod ita & fecimus, & filiam nostram Bertam in ipso loco instituimus, ut diebus vitae suae, tam ipsa, quam & quae cum ipsa in ipso monasterio conversare videntur, sub ordine monastico, vel regula sancti Benedicti vivere & conversare debeant, & ipsam filiam nostram Bertam ibidem instituimus esse abbatissam; & ipsum locum Lemausum sibi delegavimus, una cum omnibus, quae ibidem aspicere videntur, cum omni integritate vel adjacentiis suis, in quibuscumque pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim sitis, vel citra Ligerim. Loca vero nuncupantur ita: id est, Nova-villa, Vintoris, Britinniacus, Quintiacus, Bragozilo, Grimoaldo-villare, Prulliacus, Rovere, Maurovilla, Barbarione-villa, villa Milies, Galdonomaso, Ferrarias, item alias Ferrarias, Culmellas-montis, Alnao, Tricasinis, Felcario'as, Noiolio, Mundone-villa, ~~Childeno-villa, rotosus, Hadone-villa, Flaviago, Alvernus, Posthimiago, Cacerias, Busxerias.~~ Similiter ultra Ligerim, Balbiago, Cervatiaco & ralle, ut diximus, tam ultra Ligerim, quam & citra, quicquid nostra possessio praesenti tempore esse videtur, vel inantea Deo auxiliante fuerit. Haec loca superius comprehensa ad ipsum monasteriolum, nuncupatum Lemausum, ibidem delegavimus atque firmavimus; ea vero ratione, ut dum nos pariter advixerimus, tam ego Gammo, quam & conjux mea Adalgudis; sed & filiae nostrae Berta & Maria, hoc possidere vel dominare faciamus, tam ipsum monasteriolum Lemausum, quam etiam dictas villas, una cum terris, domibus, aedificiis, accolis, mancipiis, libertis, campis, vineis, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, farinariis, peculiis, praediis, mobilibus & immobilibus, cultis & incultis, omnia & ex omnibus ad omnia stipendia sanctimonialium, vel ad ipsum monasteriolum, quod nos pro amore Domini nostri Jesu-Christi in honore sancti Johannis & sanctae Crucis, & ceterorum sanctorum construximus, proficiat in augmentum. Sed & omnia, quae de praesidio meo in die depositionis meae inventum penes me aut reperiunt fuerit, hoc est, aurum, argentum, vestimenta, vel praedia, illa abbatissa, quae tunc temporis in ipso monasteriolo Lemauso praeesse videbitur, contra heredes meos ex omnibus tertiam partem recipere debeat: ea tamen ratione, ut perpetualiter in pauperibus & peregrinis, & Deum timentibus in elemosyna pro animae nostrae remedio dare debeant. Et dum ipse sexus femineus per se minime aliquid valeat exercere, vel pro mercede nostra augenda, vel pro earum necessitatibus gubernandis, eis nullatenus est licitum foris egredi: propterea omnia jam dicta, ipsumque monasterium jam dictum Lemausum, una cum villis, vel omnibus adjacentiis suis, ut diximus, in quibuslibet pagis vel territoriis, tam ultra Ligerim, quam citra, ad monasterium sancti Vincentii & sanctae Crucis Parisius civitate, ubi sanctus Germanus in corpore quiescit, ubi Autharius abbas in Dei nomine una cum norma plurima monachorum praeesse videtur, donatum in perpetuo esse volumus, ut ibidem, sicut diximus, deinceps omni tempore permaneant, & per hanc epistolam contradimus: & ut nullus contradicere audeat, nec temerare ipsas res, quae hic sunt insertae; aut nos, vel heredes nostri, nec ullus quislibet alicui nec vendere, vel donare, neque alienare, nec per ullum strumentum cartarum minuere licentiam non habeat faciendi. Et si contigerit juxta divinam dispensationem, ut ipsa Berta de hac luce discesserit, cui ipsas monachas vel ipsum monasterium Lemausum delegavimus, vel ipsius rectores sancti Vincentii vel sancti Germani decreverint, in ipso loco abbatissam debeant instituire, & ipsa abbatissa alias monachas in jam dicto loco non audeat mittere, vel intus alium pastorem admittere non audeat, nisi ex monasterio sancti Vincentii sanctique Germani, aut ipsos, qui ibidem rectores esse videntur. Quod nos in hac donationis epistola praescribere rogavimus ego Gammo & conjux mea Adalgudis, vel jam dictae filiae meae Berta & Maria, quamdiu

vixerint, ipsum monasterium Lemausum vel memoratas res tenere vel dominare debeamus. Et post nostrum quoque discessum, juxta quod superius diximus, tam ipsum monasterium & jam dictas villas cum adjacentiis, ipse Autharius abbas aut successores sui, qui eo tempore in ipso monasterio sancti Vincentii & sanctae Crucis sanctique Germani fuerint, possideant perpetualiter, ut habeant in dominationem. Si quis vero, ut assolet, & ut habet humana fragilitas, si nosmetipsi, aut aliquis de heredibus vel proheredibus nostris, vel quaelibet opposita persona contra praesentem epistolam donationis istius, quam nos pro animae nostrae salute fieri iussimus, venire, aut aliqua calumpnia per quascumque personas infringere praesumpserit, in primis iram Dei incurrat, & cum Juda traditore igni perpetuo dampnetur, & ab omnibus ecclesiis, & ab omnibus pontificibus vel sacerdotibus excommunicetur, & ante conspectum sancti Vincentii & sancti Germani, quibus res istas delegavimus, in parte reproborum esse valeat, qui de rebus ad ecclesias vel pauperibus delegatas proferre voluerit; & nullatenus merces sua convaleat, nec vitam mereatur habere aeternam, qui nostram voluerit convellere eleemosinam. Insuper cogatur solvere fisco regis auri libras XXX. argenti pondo LX. & nec sic quod repetit valeat assuqui. Et ut epistola hujus donationis firma permaneat, Bituricas in conventu nobilium in praesentia regis domini nostri Childeberti relecta, & Parisius civitate in monasterio sancti Vincentii die sexto mensis Aprilis super altare sanctae Crucis posita anno tertio ejusdem domini nostri Childeberti regis. Turnoaldus, acsi peccator, episcopus subscripsit. Guntharius, & ipse indignus diaconus subscripsit. Madolandus indignus abbas subscripsit. In Christi nomine Andeboldus abbas subscripsit. Durandomarus gratia Dei abbas subscripsit. Desiderandus in Christi nomine abbas subscripsit. Ego Gammo hanc donationis meae cartam relegendo subscripsit. Adalgudis subscripsit. Bertinus miles subscripsit. Berdandus miles subscripsit.

IX.

Placitum Childeberti tertii de monasterio Lemauso in gratiam cœnobii S. Germani.

Childeberthus rex Francorum, vir inluster. Cum nos in Dei nomine Carraciaco villa Grimoaldo majorem domus nostri una cum nostris fedilibus resederimus, ibique veniens venerabilis vir Chedelmarus abba adversus missa Adalgude Deo sagrata, nomine Aigatheo, suggererebat dum dicerit, eo quod monasteriolo in pago Stampinse, noncobante Lemauso, una cum adjacencias suas, in quibuscumque pagis aquae terreturiis, villabus, domebus, aedificiis, accolabus, mancipiis, libertis, campis, vineis, silvis, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, farinariis, gregis cum pastorebus, praesidiis, mobilebus & immobilebus, rem inexquaesita, ad integrum, quicquid possessio Gammonae condam & conjuge suae memorata Adalgude fuerunt, per eorum strumenta ad monasthyrio sancti Vincentii vel domni Germani, ubi ipsi preciosus domnus in corpore quiescit, quae est sub opidum Parisius civitate constructus, ubi Chedelmarus abba praeesse videtur, condonaverant, & ipsa strumenta in praesenti ostendit ad relegenda. Relecta ipsa strumenta sollicitum fuit ipsi Aigatheo a nobis vel a proceribus nostris interrogasse, se aliquid contra ipsa strumenta dicere aut obponere volebat, in praesenti dicere debuit. Sed ipsi taliter adseruit, quod ipsas donationis, quem venerabilis vir Chedelmarus abba proferebat, veracis aderant, & eas recognovit, & nihil contra hoc dicere, nec proponere volebat. Qui & ipsi Aigatheus in praesenti per sua strumenta, tam pro se, quam & pro ipsa Adalgude, se in omnibus de ipso monasthyriolo Lemauso una cum adjacencias vel adpendiciis suis superius intematum dixit esse exitum. Proinde nos taliter una cum nostris proceribus constetit decrivisse, ut dum inluster vir Ghyslemarus comes palatii noster testimoniavit, & inter ipsis fuit judicatum; ut dum contra ipsa strumenta nihil habebat quod dicere, nec quod obponeret, per sua festuca se exinde in praesenti dixit esse exitum; jobemus, ut ipso monasthyriolo, superius nomenato Lemauso, cum omni integritate sua ad se perteenente vel aspiciente, quem jam dictus Gammo condam vel conjuge sua Adalgudis per eorum strumenta ad ipso monasthyrio sancti Vincentii vel domni Germani condonarunt; vel quicquid ipsi Gammo moriens dereliquit, absque repedicionem jam dicta Adalgude aut heridebus suis omni tempore ad partem ipsius monasthyriae sancti Vincentii vel domni Germani, aut rectoris suos habiant evindecatam, ad quae elidiatum, & sic inter ipsis ex hac re inpostmodo subita causatio.

BEFFA recog. ac subs.

Datum quod fecit mensis Februariois dies XXV. anno VIII. † regni nostri Carraciaco feliciter.

† Sic legendum supra pag. 25. lin. 5. non VII. ut olim existimavi, cum primum hanc numericam 9 in hoc Childeberti III. placito, cujus fragmentum superius in specimine primo expressum habes, olim deprehendi. Hac vero numerica nota senarium numerum denotari, ostensum est in lib. II. de re Diplomatica cap. XXVIII. num. 12. quo ex loco eruditissimus Fabrettus, amicus quondam meus, Reinesium refellit, qui hac ipsa nota, quae in Romanis inscriptionibus nonnumquam occurrit, quinarium numerum significari perperam existima-

vit. Ubi indubitatis argumentis hac de re meis quaedam addit Fabrettus, nimirum Inscriptionum cap. VII. pag. 540. observatque, ejusmodi nota à saeculo tertio vel quarto usos fuisse Latinos ad senarium numerum designandum. Ego vero hanc notam post saeculum octavum usurpatam non fuisse persuasum habeo. Unde non modo praemisso Childeberto authentico conciliatur auctoritas, sed etiam litteris Chrothildis matronae, datis anno XVI. Chlotharii III. ubi numerus VI. ejusmodi nota significatur.

Ex authentico
Pratensi. ad c. 6.
p. 25. & p. 69.

DIPLOM.
VARIA.

X.

Hadriani papæ I. fragmentum epistolæ de rebus Beneventanis.

Ex authenti- intentionem prudentissimi et seu gloriæ
co Dionysiano in vestrae deducimus, eo quod a Domino fuerunt aliquanti ex civibus Capuani, scilicet Gregorius presbyter
phylira. ad c. 12. sa Audenus, Ergulfus, Siculfus, Landemaris, Waldifridus, Andulfus & Corbulus
& p. 70. de Quap isti & spiritualis compater noster inl. Carulus rex Francorum &
Langubardorum atque patricius Romanorum beato Petro Apostolo fautori suo & cum
* Hildegardæ. sua præcell . . . conj. H* regina, eorumque novilissimis suvoles, & cunctis
novilissimi Franci petentes nobis beatissimi Petri & nostri essent subjecti, sicut per donationem præ-
cellentissimi domini Regis agniti sunt vestrum petimus consilium, si eos in servitio beati Petri
Apostoli recipere debeamus nobis quippe meliorem si eos recipimus, ut inter eis
dissentio fiat, & divisi inveniantur partem atque effectum beati Petri Apostoli atque
præcellentissimi filii nostri domini Regis sic expedit, ut dum divisi fuerint, melius sine
nostro vestroque favore. Sed & hoc nobis prælati nostrum missum una cum indiculum
Adelperga relic rebis, dirigere deberemus percuntes una cum omnes Beneventani
auderent ipsi Beneventanis aut aliis ex illis partibus civis super eos aut qualibet in eis ma-
litiâ ingerere isti consilio favere volumus. Quapropter quæsumus vestrae re
prudentiæ, ut tam de recipiendi eos, quamque de nostro missu una cum nostrum indiculum apud sæ-
pe icam Adelpergam seu Beneventum dirigendum nobis consilium præbere debeatis: & qualiter
exinde congrua & recte prof. nobis protinus per vestra scripta significare maturemini
intercedente beato Petro Apostolo fautori vestro divina majestas per multorum

XI.

Maginarii abbatis fragmentum epistolæ ad Carolum Magnum de rebus Beneventanis
& Salernitanis.

Ex authenti- stat dominatio inter ol. ut illi irent Benevento; nos vero per Sangrum in
co Dionysiano in fine Beneventana & si quis de nobis prior B. isset, ibidem suos pares expectare debuisset, & quod-
phylira. ad c. 12. cumque in ipso itinere inis de vestra fidelitate cognovissemus, illis significassemus, & illi
& p. 70. simili atto & Goddrannus antea quam nos quatuor dies ad Benevento vene vero dum per
vestros fideles cognovissemus, quod ipsi homines Beneventani rectum fuerat, non erant, statim
illis significavimus, & rogavimus ut putarent, ut antea ad Salerno non irent quam nos ad Bene-
vento conjunct Similiter dum in fine Beneventana intrassemus, nullam fidelitatem adve cogno-
vimus. Iterum missu nostro cum epistula nostr ad Benevento expectarent, sicut dominus Apostolicus
H. quicquid facere debuissemus communiter fecissemus; & postea si nobis secundum jussionem
domni Apostolici nos ibi Benevento fidelitatem eorum Salerno pergeremus. Si vero non ibi
inter nos considerassemus ut ad i nostrum missum & epistulam significassemus, ut ad nos venissent,
& ibi de profect domni Apostolici seu & de vestra inter nos decertassemus, sicut vestra sue
facere. Sed dictum est nobis quod ipsi nos expectare voluissent, & illi um consilium eis facere
voluerunt, antequam ad Salernum veniss dum nos per infideles vestros Deo sibi contrario
usque ad Benevento venissemus nostros pares invenire et considerare qualiter vestram
jussionem semus, illi jam uno die antequam nos venissemus, iter ad Salernum vero
de hac causa in magnam tribulationem devenimus, pro eo quod nostros cum non habebamus, &
nobis significatum erat a vestris fidelibus quod illi nisi detinere voluissent usque dum certi fuiss-
sent Grimaldo vel de eorum missis facere voluissetis. Et hoc adferebant firmitatem illis
non fecissemus, quod Grimaldo illis ad Duce donare vel illas civitates quod sancto Petro vel
domno Apostolico donastis, illis relax nullo modo vestram jussionem complere volunt, nec nos
relaxare, sed firm nere vellent, si vero hoc promississemus, tunc se adferebant de aliq ram
jussionem complere. Dum talia cognovimus ego Maginarius sim tudine detentum ita fortiter, ut ad
Salerno ire non potuissem. Interim insidias cognovissemus, propterea ut nostros pares de Salerno ad
nos reci sa per nostram epistulam ad Albergae & ad alios primatos Beneventanos dir ndo,
quod ego Maginarius Joseph & Leudericum ibi transmittere voluissem, & ill sine me ire non
vellent, & nobis dirigerent Attone & Goddranno cum al primatos Beneventanos duodecim vel
quatuordecim, vel quantos illi voluiss postea nos illis significassemus, quod a vobis injunctum
habuimus, & sic eos tractassemus de profecto vestro vel de salute terræ illius postea Maginarius
potuissem cum illis ad Salerno pergerem. Sin vero Atto, Joseph, Leudericus & Goddrannus
ad Salerno hæc omnia um suorum primatos, sed ipsa Adalberga primatos dirigere
. um Goddranno ad nos in Benevento direxit. Sed dum per vestros fidelissimos nissimus,
quod illi nos perdere voluerunt omnia Goddranno de vestra in mus, & ille similiter
nobis & Goddrannus voluit ad Salerno ximus, ut melius fuisset quod unus detentus fuisset quam
duo & alia multa de vestra infidelitate cognovimus ad pullorum contum postquam detenti
fuimus, & nihil de vestro profecto cognovimus sine illorum consensu, &c.

XII.

XII.

Ludovici Germaniæ regis diploma pro ecclesia Argentoratensi.

IN nomine sanctæ & individuae Trinitatis, Hludowicus divina favente gratia rex, Cum petitionibus servorum Dei justis & rationabilibus divini cultus amore favemus, superni muneris donum nobis a Domino impertiri minime diffidimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ & nostrorum, præsentium videlicet & futurorum, comperiat industria, quia vir venerabilis Rataldus Strazburgensis urbis episcopus nostram adiit excellentiam, referens mansuetudini nostræ, qualiter ob incuriam ministrorum ipsius ecclesiæ omnia munimina cartarum, quæ inibi haberi videbantur, igne concrematae fuerint. Idcirco nostram deprecatus est pietatem, ut per nostræ auctoritatis præceptum omnes res & familiam, quæ tunc temporis eadem ecclesia, quæ constructa habetur in honore beatae Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, quæ habuisse dinoscitur quando hæc res accidit, denuo confirmaremus & corroboraremus. Sed ut Domino adjuvante & nobis opem ferente præfatam ecclesiam ad pristinum posset revocare statum, & a nemine pro hac re nullum de rebus vel familiis juste & legaliter ibi pertinentibus sentiat dispendium, hanc nostræ auctoritatis præceptionem fieri decrevimus, per quam omnes res ac mancipia, quæ a religiosis viris seu a prædecessoribus nostris, vel a quibuslibet hominibus eidem ecclesiæ collatae fuisse noscuntur, sub immunitatis nostræ tuitione præfatus Rataldus, successoresque sui quiete teneant atque possideant. Et nullus hominum, vel iudex publicus, seu quislibet ex judiciaria potestate, in ecclesiis baptismales vel oracula, curtes, villas, loca vel agros, seu reliquas possessiones memorati episcopi, quas moderno tempore in quibuslibet pagis ac territoriis infra dictionem* imperii nostri juste & legaliter possidet, vel quæ deinceps in iure ipsius sancti loci divina pietas augere voluerit, ad causas iudicario more audiendas, vel freda aut telonea exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, aut fidei iussores tollendos, seu homines ipsius ecclesiæ, tam liberos quam servos, fiscalinos & tabellarios, distringendos, nec ullas redibitiones aut inlicitas occasiones requirendas, ullo umquam tempore ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat: sed liceat memorato venerabili vocato episcopo, suisque successoribus res prædictæ ecclesiæ cum omnibus sibi subiectis sub immunitatis nostræ defensione quieto ordine possidere absque cuiuspiam contrarietate: quatinus pro nostra incolomitate, conjugis & prolis, seu etiam totius imperii a Domino nobis collati jugiter Domini misericordiam exorare delectetur. Si quoque aliquæ querimonie adversus jam dictam ecclesiam, tam de rebus & hominibus liberis & servis ortæ fuerint, quæ absque gravi & iniquo dispendio dissimulare nequiverint; jubemus ut per idoneos circumvicinos & fideles nostros, fideliumque nostrorum homines, plenissime sub sacramento inquiratur, & ad finem rite usque deducatur. Si quis vero contra hanc nostram auctoritatem aliquid agere temptaverit, aut ex his quæ præscripta sunt quippiam violare præsumpserit; sciat se xxx. libras auri optimi secundum veterem morem parti præfatæ ecclesiæ se esse persolviturum, nostram insuper offensionem incursum. Concessimus quoque venerabili episcopo Ratoldo vel successoribus ejus, rectoribus scilicet jam dictæ ecclesiæ, ut in quacumque placuerit illi episcopi sui monetam statuatur, quatinus pro mercedis nostræ augmento utilitati ipsius ecclesiæ deserviat. Et ut hoc nostræ immunitatis præceptum inviolabilem atque inconvulsam obtineat firmitatem, manu propria subter illud firmavimus, & anuli nostri impressione subter sigillare iussimus.

Ex authentico
Argentorat.

* ditionem.

Signum domni Hludowici serenissimi regis.

Hebarhardus cancellarius ad vicem Liutherti archicappellani recognovi, & subf.

Data II. idus Junii, anno Christo propitio xxxvi. regni domni Hludowici serenissimi regis in orientali Francia regnante, indictione vi. Actum Aquisgrani palatio regio in Dei nomine feliciter, Amen.

XIII.

Diploma Paldolfi & Johannis principum Capuanorum pro abbatisa & sanctimonialibus sanctæ Mariæ in Cencla, quæ absolvuntur à præstando in suis causis sacramento.

IN nomine Domini salvatoris nostri Jesu-Christi Dei æterni Paldolfus & Johannes filius ejusdem, gloriosissimi principes, divina ordinante providentia Langovardorum gentis principes. Cum principalis excellentia petitione dilecti sui petenti clementer favet nunc & modo, & semper, & secula. Quapropter noverit omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet ac futurorum sagacitas, quia Landenolfus comes Calactianus dilectus noster, & filius quondam Landolfi, qui fuit comes, nostras exoravit excellencias, ut per nostrorum præceptali paginam concedi ac confirmari juveremus in monasterio puellarum sanctæ Dei genitricis & perpetue Virginis Mariæ, sito in loco Cencla, in qua nunc in jam fato monasterio puellarum domina Sichelgayta abbatisa præesse videtur, hoc est, ut si amodo, & quocumque tempore causationes haberet pars ejusdem monasterii puellarum cum quibuscumque hominibus, vel si homines habuissent causationes cum partem præfati monasterii puellarum, & sacramentum processerit, ut pars jam dicti monasterii sacramentum facere debuisset, & ad quempiam personam hominum pro quacumque causam, vel culpam, ut eadem domina abbatisa vel ejus successores, que post illam in ejus honorem accedere debuissent, neque ad quempiam de ancillis Dei, quas in sancto monasterio deservire videntur, quæ

Ex authentico
Casinensi.

Supplem. Append.

H h

vestem & habitum sanctae religionis ibidem indutae sunt, vel fuerint, ad sacramentum invitari, nec quaerere non debeantur, ut illas ipsum sacramentum deducere vel facere deberentur; set neque custodibus, qui pro tempore fuerint in ipso sancto monasterio puellarum, & ibidem deservire videntur, neque suis presbyteris vel clericis, qui in ipso venerando monasterio servitium Dei quotidie peragere videntur, ut nec illis aliquando tempore ad sacramentum invitarentur, ut illis sacramentum persolvissent, si pars ejusdem sanctis locis, quae, ut diximus, sacramentum persolvi debuissent, set per scariones ejusdem monasterii in ipsa sacramenta se defensarentur, pars ejusdem venerabilis locis, sicut antiqua erat consuetudo, in ratione, & ordine ut hic subter dicturi sumus. De quibus petiit a nostris excellentiis, ut nostrae emunitatis apices inde in ipso sancto monasterio fieri jureremus. Cujus precis benignissime exaudientibus, hos nostrae firmitatis apices inde sancti ipsius monasterii fieri jussimus, per quos omnino sancimus, & perpetualiter habendum nostris & futuris temporibus, quam & pro animabus nostris mercedem, ut salutem & remedium consequi valeamus a piiissima Matre Domini, & omnipotentis Dei ab omnibus nostris delictis, per hoc nostrum roborem preceptum concedimus, & confirmamus in praefato monasterio puellarum sanctae Dei genitricis Mariae, sito in loco Cencla, ubi ipsa domina Sichelgayta abbatissa praesse videtur, ut si amodo, & quocumque adveniente tempore causationes habuerint partem jam fati monasterii puellarum cum quaecumque hominem, vel si homines causationes habuerint cum ipso sancto monasterio puellarum, vel cum parte sacramentum procedit, ut partem praefati monasterii sacramentum deducere, vel facere debeat pro quacumque causam vel culpam ad quempiam hominem, ut eadem domina abbatissa, ejusque successores, qui post illam in loco honoris in ipso sancto monasterio puellarum accedere debuerint, atque ad quempiam de ancillis Dei, quas in ipso sancto monasterio deservire videntur, quae vestem & habitum sanctae religionis indutae sunt, vel fuerint, ad sacramentum invitare, nec quaerere non debeantur, ut illas ipsum sacramentum persolvant, vel faciant; set neque custodibus, qui pro tempore fuerint in ipso sancto monasterio puellarum, & ibidem deservire videntur, per agentes causationes praedicti monasterii, neque suis presbyteris, vel clericis, qui in ipso venerando monasterio, vel in ejus cellis servitium Dei quotidie parantur, ut nec illis aliquando tempore a quempiam hominem, ad sacramentum invitentur, ut illis sacramentum persolvant pro ipso sancto monasterio: set si evenerit, ut pars ejusdem locis sacramentum facere debeat, quatenus per suos scariones se defendat, & ipsi scariones sacramentum deducant, vel faciant, sicut antiqua fuit consuetudo. Et non immerito set per regalem diffinitatem hoc concessimus, & confirmavimus per hoc nostrum praecceptum in ipso sancto monasterio: quia scimus cum monasterias, vel reliqua loca venerabilia in defensione sacri palatii esse noscuntur, & ideo cum nostra est defensio illorum vel nostro palatio, ideo volumus, ut sic se defendat in ipso sacramento per suos scariones, quemadmodum curtis regie scariones per sacramentum defenditur, quando evenerit, ut pars curtis regiae sacramentum deducere debeant, ut Astolfus rex instituit. Simulque & concedimus in ipso sancto monasterio, ut aliquando tempore servis ejusdem locis non dent in cuncto nostro Capuano principatu nullum plateaticum, neque portaticum, neque pontanaticum: set sit hec omnia concessum & confirmatum in ipso sancto monasterio per hoc nostrum praecceptum ad faciendum inde omnia quod ei placuerit absque contrarietate comitis, castaldei, judicis, vel sculdays, vel de quacumque personam hominis contradictionem vel inquietitudine, necine ei inde in aliquo molestiam ingerenti. Quod si quispiam hanc nostram concessionem, & confirmationem nostri praeccepti in quomodocumque violare praesumpserit, sciat se esse compositurus in ipso sancto monasterio puellarum auri purissimi libras centum; & hec nostra concessio, de quibus continet, sit firma semper. Ut autem haec nostra concessio verius observetur, manu nostra propria scripsimus, & ex anulo nostro subter jussimus sigillari.

Signum + domni Paldolfi excellentissimi Principis.

Petrus clericus & scriba ex jussione praedictae serenissimae potestatis scripsi. Datum III. idus Julii anno III. principatus domni Paldolfi, quam & tertio anno principatus domni Johannis ejus filii, gloriosus principibus, indictione VII. Actum in civitate Capuana.

XIV.

Leonis papæ noni privilegium, quo canonicis ecclesiæ Viridunensis omnes eorum possessiones confirmantur.

† **L**eo episcopus servus servorum Dei Rotmuro primicerio canonice sanctæ Mariæ principalis ecclesiæ Viridunensis, atque Warmundo Decano, & per eos ceteris canonicis, tam presentibus quam futuris, perpetuam in Domino salutem. Officii nostri est miseris & calamitatibus condescendere, & auxilium quod valemus impendere: quia, si in nobis unde procedere debet exemplum pietatis, pietas non invenitur, in quo inveniri debeat nescitur. Redeuntibus igitur nobis à Remense synodo, contigit Viriduni hospitari, & non lactari, sed potius lacrymari. Respeximus enim crudele urbis excidium, quale nullus possit non dolere hominum. Etenim tyrannorum ingressa civitatem saevitia, totam diruit per dira incendia, qui ignis nec ipsi ecclesiæ sanctæ Mariæ pepercit, sed passum & ubique dominans conflagravit: ex qua conflagratione inopinato superveniente, instrumenta etiam cartarum vestrarum praebedarum consumpta sunt, ita ut nullum remaneret. Quapropter lacrymabiliter omnes ad vestigia nostrae apostolicae auctoritatis privilegium vobis postulastis fieri de eisdem praebedis, usibus & salariis vestris, ab antiquis temporibus concessis. Igitur inclinati precibus vestris, per hoc nostrae apostolicae sanctionis privilegium confirmamus & corroboramus vobis vestrisque successoribus in perpetuum easdem praebedas, sub jure ipsius beatissimæ Dei-genitricis a fœalibus constitutas ad cotidiana divinatorum officiorum servitia. Rerum vero earundem praebedarum nomina petistis etiam huic privilegio inferi, cum nullum privilegium antecessorum nostrorum vobis remanserit, ubi videantur haberi. Sunt autem ista cum bannis, & centanis: Lemnia cum ecclesiâ ad Oschera & duobus mansis & omnibus appenditiis suis; ecclesiâ ad Domnum-Agericum cum terris; Nurvilleniâ cum ecclesiâ, molendino & omnibus appenditiis; Ufionis-curtem ad Pusonem quinque mansos & dimidium cum banno & silva; Superiacum-minorem cum ecclesiâ & silvis & omnibus appenditiis; Bella-villa cum banno, centana, molendinis & Malberti-monte; ad Ex. dimidius mansus cum molendino & prato; Mons cum banno, centana, ecclesiâ, molendinis & omnibus appenditiis; Agerici-villa cum banno centana; Berthinea-villa, Porario, Picta-villa; Profundo-rivo & ecclesiis, molendinis omnibusque appenditiis; Moaldi-villa cum banno, centana, ecclesiâ omnibusque appenditiis; ad Monaldi-villam mansus I. inter Haldi-curtem & Villare mansus IIII. ad Maroam mansi II. ad Apletium molendinum I. ad Grossum-rubrum medietas unius ecclesiæ. Inter Erpeiam-curtem & Soli VII. mansi cum banno & centana. Ad Gistahadi-villam mansi II. cum banno, centana & molendino. Ad Frasnidum ecclesiâ I. ad Alnidum I. ad Domnum-Eligium I. Udesvillare mansus I. cum dimidio molend. ad Remisvachum mansus I. cum banno, centana, & aliis terris, vineis & silvis; Laumerengie cum ecclesiâ & omnibus appenditiis; Aquae-ductus cum ecclesiâ, silvis & omnibus appenditiis; Stadonis * villa cum silvis & omnibus appenditiis; Miseriacum cum ecclesiâ, molendino, Sumomonte ac Losoni-curte; Arenceium cum silva & prato; Frumisiacum cum Warch & ecclesiâ, omnibusque appenditiis; Domnus-Lepo cum ecclesiâ & molendinis; ad Sasleium mans. I. ad Todenham IIII. partes unius ecclesiæ cum terris, silva & prato; ad Wammam quartam partem unius ecclesiæ cum tribus quartariis terrae & prato; ad Millicum septem quartarios terrae cum silva & prato; ad Salmoreium medietatem unius ecclesiæ; Lineium cum ecclesiâ & dimidio molendino; Fontane cum ecclesiâ & molendino; Harald-mons cum ecclesiâ & omnibus appenditiis; Wandersaltis cum ecclesiâ & omnibus appenditiis; Merla cum ecclesiâ molendino & omnibus appenditiis; Superiacum-majus & Subterior-villa cum ecclesiâ, molendinis & omnibus appenditiis; Consauradam cum ecclesiâ, molendinis & omnibus appenditiis; ad Braibannum septem quartarios terrae cum vinea & silva; Mostavilla cum ecclesiâ, molendino & omnibus appenditiis; Flabasium cum ecclesiâ; Haudimons cum silvis; ad Funchereium mans. I. cum banno & centana; Ansell-sartum cum ecclesiâ & omnibus appenditiis; Post-villare cum ecclesiâ, molend. & omnibus appenditiis; Moreium cum ecclesiâ & omnibus appenditiis; ad Arcium quantum ibi habet cum portu & piscariae; Bestaric cum duabus ecclesiis; ad Haudicurtem mansi III. ad Balareias mans. I. medietas silvae sancti Martini & praebedae fratrum, advocaciones & altaria de ecclesiis nostris; molendinum super Braceolum in media civitate; Funchereium ante castellum Ramerudis; ad Ars vero mansi IIII. cum I. quartario, silva, banno, centana, vineis & molendino: quae omnia Dado pie memoriae episcopus Viridunensis ecclesiæ ea conditione cum communi consilio comitis Haganonis aliorumque suorum fidelium fratribus habenda dedit, ut quicumque homo sive mulier de omni Viridunensi episcopatu, cujuscumque beneficii vel de quacumque lege esset, qui in eadem potestate permanere vellet, fratribus perpetualiter esset, & de suo capite unum modium vini persolvisset. Si vero filii aut filiae ex eis procreati ad alias redire voluissent potestates, a villico ejusdem potestatis prosecuti semper persolvissent summam census praenotati. quod ut firmius in perpetuum stare possit, precati sunt eadem lege conditionis a nobis sibi privilegio firmari, sicut praedictus episcopus, quando dederat, facere studuit. Quae omnia superius seriatim notata non solum vobis confirmamus & corroboramus; sed etiam quaecumque a fidelibus Christianis vobis vestrisque successoribus amodo fuerint contributa: statuente apostolica censura sub divini judicii obtestatione, ut nulla hominum persona, magna vel parva, cujuscumque sit dignitatis vel ordinis, cujuscumque sit sexus & aetatis, contra hoc nostri apostolici privilegium venire pertentet. Quod qui ausus fuerit, nostri anathematis gladio usque ad dignam satisfactionem sit percussus; qui vero illud observaverit, illaesus & in omni parte inconcussus, divinae benedictionis gratiam mereatur, & aeternae vitae particeps efficiatur.

Ex archetypo
ecclesiæ Viridun.

* Estora

LEO PAPA. GLORIA DOMINI PLENA EST TERRA. BENE VALETE.
H h ij

DIPLOM.
VARIA.† Data VII. kal. Nov. per manus Petri diaconi bibliothecarii & cancellarii sanctae apostolicae sedis,
anno domni Leonis noni papae 1. indict. 111.

Appensa est plumbea bulla cum hac inscriptione, LEONIS PAPAE.

XV.

Friderici I. imperatoris diploma, quo Comitatus ecclesiae Viridunensi confirmatur.

Ex authentico.

IN nomine sanctae & individuae Trinitatis, Fridericus divina favente clementia Romanorum imperator augustus, Alberto dilecto & fideli suo Viridunensi episcopo, suisque successoribus in perpetuum. Antecessores nostri reges & imperatores ecclesiarum rectoribus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus & ceteris praelatis ob eorum devotionis & fidelitatis insigne meritum bona data dare consueverunt, & ab omni pravorum hominum incurstone non tantum eos, sed & eorum possessiones imperiali protectione defendere. Recolentes igitur ex antea actis Viridunensium episcoporum ad antecessores nostros in diversis rerum & temporum varietatibus memoranda obsequia, tuam quoque personam constanter in nostra fidelitate perseverare cognoscentes, precibus tuis iustis permoti, ad impetranda quae valueris inclinamur. Beneficium itaque comitatus & marchiae, quod recolendae memoriae Otto Romanorum imperator augustus Heymoni Viridunensi episcopo & successoribus ejus, & per eum Viridunensi ecclesiae quondam donavit; nos eodem spiritu & eadem firmitate constante, tibi, ecclesiaeque Viridunensi ac tuis posteris confirmamus, eodem etiam jure & forma donationis valiturum, prout a praefato imperatore Ottone jam dicto antecessori tuo Heymoni & ceteris episcopis in processu temporis nomen & dignitatem episcopalem subituri dinoscitur esse praestitutum: videlicet ut tu, & tui successores liberam in perpetuum habeatis potestatem eundem comitatum in usus ecclesiae tenendi, comitem eligendi, absque ullo hereditario jure ponendi, habendi, seu quidquid libuerit faciendi, atque modis omnibus disponendi, bannum, teloneum, monetam, & districtum civitatis in omnibus causis criminalibus & civilibus pleno jure, tibi & successoribus tuis habenda concedimus. Valentiam quoque castrum cum advocatia & banno, & curiam, quae Molendinum dicitur, cum suis pertinentiis; Wofferi-villare cum advocatia & banno & ceteris pertinentiis; Bemundulam cum banno & advocatia & suis pertinentiis; Curiam sancti Medardi cum banno & advocatia & suis pertinentiis; Curiam Juppiliae cum banno & advocatia & suis pertinentiis; fundum Juveniacensis abbatae cum banno & advocatia & suis pertinentiis; castrum Deus-leuwart cum banno & advocatia; bannum & advocatiam de monte sancti Vitoni, fundum ecclesiae sancti Germani Montis-Falconis cum banno & advocatia & suis pertinentiis; castrum Wentronis-villae, Viennam castrum, Claromontem castrum, Dunum castrum cum foresto, Mireuvalt castrum, Septiniacum, Hattonis castrum cum foresto, Sampiniacum castrum: & si quando tibi & terrae tuae necessarium fore perspexeris aliud praesidium, auctoritatis nostrae concessione construere liceat infra terminos tuos. Ut autem hujus nostrae confirmationis statutum omni aevo inviolabile permaneat, hanc inde cartam conscribi, & nostra aurea bulla insigniri iussimus, manuque propria corroborantes, idoneos testes qui praesentes aderant, subter notari fecimus. quorum nomina haec sunt: Burchardus Argentinenensis episcopus, Orlebanus Basileensis episcopus, Stephanus Mettensis episcopus, Henricus Tullensis episcopus, Helolphus Marbuccensis abbas, Bertholfus dux, Matheus dux Lothoringinae, Otto palatinus comes, comes Rodulfus, comes Ulrichus, Marchio Hermannus, comes Warnerus, comes Theodericus, Symon comes, Conradus comes, & mulii nobiles.

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris augusti.

Ego cancellarius Reinaldus vice Arnaldi Maguntini archiepiscopi & archicancellarii recognovi.

Datum Columbariae XVI. kal. Septembris, anno Dominicae incarnationis M^o. C^o. L^o. VI°. indictio-
ne IIII. regnante domino Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo augusto anno regni ejus IIII°.
imperii vero II°.

Appensa est huic praecepto bulla aurea, in cuius antica parte exhibetur Friderici effigies cum hac inscriptione: FRIDERIC^o DEI GRA ROMANORUM IMPERATOR AUGS. & in postica urbs Roma cum hoc versu: ROMA CAPUT MUNDI REGIT ORBIS FRENA ROTUNDI. Horum duorum diplomatum copiam nobis pro sua in nos benignitate fecit illustrissimus DD. Hippolytus de Bethune, episcopus & comes Viridunensis. Opportune hoc loco subijcere lubet limites comitatus Viridunensis, quo nullus forte antiquior in Gallia penes ecclesiasticas dignitates.

XVI.

Viridunensis Comitatus limites.

Ex ms. cod.
S. Vitoni.

Viridunensis Comitatus ita in circuitu habetur. Incipit enim a Leone, Monte-falconis & usque ad Pertusam-petram tendit. De Pertusa-petra usque ad Subtriam-villam, & inde usque ad villam Falley. Dehinc usque Longuion, ubi Cruna cadit in Caram fluvium, & sicut Cruna sursum decurrit usque ad Amanciam, quae usque Brieium tendit, & usque ad Bamvadum, ubi cadit in Ornam. Et in longitudine superius usque ad fontem apud Auncurtem, & inde usque ad Quercum Saldey, & inde sub Mocioni ad fontem Lupi-montis. Dehinc ad Marbodi-fontem, & inde Petus ad Vadum, & inde usque Cosanciae, ubi cadit in Mosam fluvium. Dehinc usque ad Vanum-curtem per Nuclearios juxta Bilcei & Warnumcurt; & inde contra vallem juxta Longum-campum, recta via usque Erisiam, & inde usque ad Fontem-Sarnidum ad Fontes-tres. Exhinc usque Summam-Astinae, & postea usque ad Ulmos;

Ulmos: & inde usque ad locum, ubi Biumma fluit in Asiam, & inde per descensum Asiae juxta Viasnam, & usque Viennaam per Vereires, & per Monblainvillam, per Concciscurt, per castrum juxta Quarnaium; & inde per superiorem partem villae, quae dicitur Chaherei; & inde recta via usque ad Jemas; & inde usque ad Spanulsi-villam; & inde recta via usque ad Montem-falconis & usque ad Leonem, a quo prius incepimus.

DIPLOMA
VARIA.

XVII.

Epistola Innocentii IV. ad archiepiscopum Narbonensem de renovatione bullae suae plumbeae.

Innoentius episcopus servus servorum Dei venerabili fratri archiepiscopo Narbonensi salutem & apostolicam benedictionem. Inter corruptibiles corporum species nihil est omnino vel vivit, quod, praesertim dum usu exercetur & tempore, nesciat defectui subjacere: cum omne, quod diutina veteratur essentia, vel longa senescit aetate, ad interitum inevitabilem appropinquet. Nuper siquidem contigit alterum bullae nostrae typarium, quo veneranda videlicet apostolorum Petri & Pauli capita exprimentur, jam attritum innumeris malleationis diutina percussuris, extrema tandem ictus soliti passione confringi. Propter quod, ut bullae defectus cotidianam non interrumperet apostolici ministerii servitutem, ea ipsius bullae parte, quae appellationem nostri nominis imprimit, non mutata, aliud typarium capitum praedictorum in bullandi usum fecimus subrogari. Verum, quia illud scultoris * manus priori non omnimoda similitudine figuravit; nos providere curantes, ne necessaria praedictae bullae mutatio ex dissimilitudinis nota quacumque difficultatem ingerat negotiis vel personis, aut falsitatis astutia ex nova diversitatis ambiguo aliquod adminiculum surreptionis assumat; fraternitati tuae per apostolica scripta mandamus, quatinus, si qua in tua provincia in litteris nostris de veritate bullae dubitatio fortassis emerferit, tu per diligentem collationem bullae praesentis ad illam, de qua contigerit, sine difficultate aliqua judiciarii ordinis, & onere vel dispendio quolibet, celerem dubitationi finem imponas, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, proposito tibi ante oculos divinae & humanae animadversionis judicio, provisurus, ne cui ex hoc malignandi vel fraudandi occasio prebeatur. Datum Perusii III. nonas Julii, pontificatus nostri anno decimo.

Ex authentico,
ad cap. 11. n. 1.

* sic.

Idem Abbati & conventui de Firmitate Cisterciensis ordinis, Cabilonensis diocesis.

Quia de quibusdam apostolicis privilegiis vobis concessis fila serica inferius à bulla dependentia sunt, ut asseritis, deputata *, ita quod modicum de ipsis dependeat, bulla illa & integra remanente; nos vestris supplicationibus inclinati, ne occasione hujusmodi monasterium vestrum suorum lesionem jurium pati possit, praesentium auctoritate decernimus eadem privilegia propter hoc, dummodo alias omnino suspicione careant, non debeant reputari suspecta, sed suum primum robur nihilominus retinere. Nulli ergo, &c. nostrae constitutionis, &c. Datum Lugduni 11. kal. Maii, anno sexto.

Ex registro In-
noc. IV.

* amputata.

Idem Abbati & conventui de Boheriis Cisterciensis, ordinis Laudunensis diocesis.

Quia de quibusdam apostolicis privilegiis vobis concessis fila serica inferius à bulla dependentia sunt, ut asseritis, amputata, ita quod modicum, &c. ut in alia. Datum Lugduni xv. kal. Julii, anno sexto.

DIPLOM.
VARIA.

APPENDICIS PARS TERTIA

In qua exhibentur chartæ authenticae pro legitima origine regiae Stuartorum stirpis in majori Britannia, ex editione Parisiensi.

PRÆFATIO PRIMI EDITORIS.

EXimiam & auctoritatis certissimæ chartam Roberti Seneschalli Scotorum Regis, in archivo Collegii nostri nuper inventam, ut ederemus, fecerunt virorum clarissimorum interpellationes, qui diutius illam publica luce carere non posse, nisi publico rei litterariæ regniq; Scotiæ detrimento, existimaverunt. Hujus enim chartæ beneficio insignis de jure Regiæ Scotorum familiæ controversia dissolvitur, Roberti III. Scotorum Regis natales ab inusta labe vindicantur, Hectoris Boetii & quorundam aliorum historiæ Scoticæ scriptorum hallucinatio detegitur; ac imprimis Georgii Buchanani, stirpis regiae & Monarchici regiminis hostis infensissimi, qui infamiam natalibus illius Principis studiose ac veluti data opera aspergere conatus est, calumniæ depelluntur, & omnia contra Regum ex eadem stirpe legitimam successionem argumenta ex ejus testimonio ducta cumulate refelluntur. Quam iniquus erga Mariam Reginam ille fuerit, testatur virulentissima ejus historia; quam vero infensus Regum hostis extiterit, pestilentissimus ille dialogus, *De jure regni apud Scotos*: qui duo libri an. MDLXXXIV. sub Rege Jacobo VI. Comitiorum sententia proscripti sunt. Fraudem tamen fecit Buchananus plerisque, præsertim exteris; qui cum rerum Scoticarum non satis periti essent, in eo, cujus elegantiam & artem mirabantur, perfidiam suspicari vix poterant.

Cum vero in rerum suo tempore gestarum historia sæpe mendacii & calumniæ convictus fuerit, quia veritas aliunde perspici facile poterat, pauciores fefellit; at in remotiori antiquitate, cujus erat memoria obscurior, multo plures in errorem induxit, præsertim vero in iis quæ ad Roberti III. Regis natalia spectabant. Filius hic fuit Roberti II. cognomento Seneschalli sive STUART Scotorum Regis, qui primus ex ea familia regnum adeptus est, à quo Augustissimus Princeps Jacobus VII. Regum optimus ducit originem. Buchananus, qui Moraviæ Comiti notho impense favebat, viro ambitioso, qui non obscure regnum affectabat, tum etiam ut factiosis adularetur, qui Parlamenti auctoritatem in immensum extollebant, extare in historia sua voluit exemplum, quo nothi eadem auctoritate regnum obtinissent. Eo consilio, quam Boetius cunctabundus protulerat fabulam de nato extra legitimum matrimonium Roberto III. eodemque omissis legitimis in Regem electo, ille tamquam rem certam suæ historiæ inseruit. Scribit enim Robertum Seneschallum, cum avunculo Davidi anno MCCCLXXI. successit, habuisse in matrimonio Euphemiam Hugonis Rossii Comitis filiam, eique paulo post defunctæ superinduxisse Elizabetham More, quam adolescens vehementer amarat, ex qua tres filios susceperat, quorum natu-maximus Joannes erat, qui mutato nomine Robertus III. appellatus est, atque obtinuisse tandem in comitiis ad Sconam indictis, ut, præteritis Euphemie liberis, in Rege creando gradus ætatis, non natalium jura observarentur. Itaque, si Buchanano credendum est, non jure successionis legitimæ, sed comitiorum auctoritate Roberto III. regnum delatum est. Hoc volebant rebelles, qui tot & tantas in Pseudo-Parlamento turbas Religionis reformandæ prætextu excitaverant, quibus & avita religio oppressa est, & jus regium eadem ruina extinguere posse videbatur. Hæc Moravio ad Regnum affectandum via sternebatur; & eodem exemplo usus est Jacobus Dux Monumethensis, cum defuncto Carolo II. regnum invadere aggressus est. Debebat Buchananus, si patriæ, civium, & veritatis aliquam rationem habuisset, rem tanti momenti, quæ legem successionis hereditariæ perpetuo observatam penitus evertet, certis documentis & auctorum testimoniis confirmare. Quod tamen non præstitit. Neque sane poterat, cum præter Hectorem Boetium, testem producere nullum posset, cujus auctoritas, cum chartis & instrumentis variis labefactaretur, nulla erat, præsertim cum ducentis fere annis post Roberti II. matrimonium historiam scripsisset. At qui Buchanani mores & ingenium noverit, satis intelligit quam alienus fuerit ab inculpata illa veri rectique tenacitate, quæ præcipua laus historici est, magis sollicitus ut verisimilia, quam ut vera scriberet. Quamvis vero eadem historia legibus proscripta, & ab ipso Rege Jacobo VI. sæpius falsi convicta fuerit; tamen vix ullus per annos ferme centum illam circa Roberti III. natalia imposturam refellere aggressus est; sed novarum rerum cupidus, rebellibus, parricidis semper in pretio fuit, dum esset nemo qui tantam in re adeo gravi ignorantiam actorum meliorumque auctorum luce depelleret. Primus id cum magna laude aggressus est Georgius Mackenzius regius in Scotia Advocatus, vir juris consultissimus, patriarum rerum peritia non vulgari, maximaque in Regem suum fide commendatissimus. Edidit Mackenzius dissertationem, cui titulus, *Jus Regium*, lingua vernacula anno MDCLXXXIV. cum adjuncta altera, *de legitimorum heredum successione*. In ea profert testimonium Ludovici STUART celeberrimi Jurisconsulti. Acta etiam

diversa laudat & chartas varias; ex quibus nulla est, ut existimamus, quæ cum ea, quam modo ex archivo Collegii nostri edimus, possit comparari. Continet illa fundationem Capellaniam in Ecclesia Glasguensi factam ob dispensationem *super matrimonio contrahendo* inter ipsum Robertum, nempe Seneschallum, & quondam Elizabeth More dum agebat in *humilis*, non obstante impedimento consanguinitatis & affinitatis. Data est XII. Januarii an. MCCCLXIV. subscribitque inter alios Joannes Seneschallus, Dominus de *Kyle* primogenitus ejus & heres, is qui mutato in ipsis regni auspiciis nomine Robertus III. appellatus est. Mortuus est secundum Buchananum calculos David Rex ultimus ex Brussiorum familia an. MCCCLXX. successoremque habuit Robertum Seneschallum seu STUART, suum ex sorore nepotem, qui tunc ex eodem Buchananus Euphemiam Hugonis Rossia Comitum filiam uxorem habebat. At si ante an. MCCCLXIV. Elizabetha More diem suum obiit, si Joannes primogenituræ titulo in actis publicis solemnibusque comitiis gaudebat, si denique mater tam solemniter conjugio ducta fuit, ut auctoritate apostolica dispensationem consanguinitatis intervenire necesse foret; totam Buchananum fabulam corruere nemo non videt, præsertim cum nullo probato testimonio, nullis publicis actis confirmari huc usque potuerit; cum è contrario certis auctorum & veterum instrumentorum testimoniis refellatur, ut ex iis quæ à nobis infra subjiciuntur, fiet manifestum. Qua porro ratione ad nostrum Collegium charta hæc pervenerit, paucis est explicandum.

Jacobus à *Beaton* seu *Bethune* Archiepiscopus Glasguensis, Davidis Cardinalis & Archiepiscopi sancti Andree, à Reformatis nefarie trucidati, nepos ex fratre, cum sub ementito reformationis titulo Ecclesias & monasteria vastari passim & destrui videret, optimum factu existimavit acta & instrumenta Ecclesie sue in tuto collocare. Itaque solum vertere coactus anno MDLX. venit in Gallias, secumque ea asportavit. Obiit Lutetia octogenario major an. MDCIII. cum per annos quadraginta legationem Reginae Mariae & Jacobi VI. ejus filii nomine magna sua laude sustinisset. Is charitate erga patriam, nostrum hoc Collegium à Davide quondam Episcopo Moraviensi fundatum an. MCCXXV. heredem bonorum suorum testamento esse jussit. Unde merito ejusdem Collegii secundus fundator habetur. Acta varia & instrumenta Ecclesie Glasguensis partim hoc in Collegio, partim in Cartusia Parisiensi, (cujus Ven. PP. Prioribus suprema Collegii cura commissa est) deposita conservantur. Inter alia vero præcipua est ea, de qua superius diximus, charta Roberti II.

Hanc non prius edendam existimavimus, quam à viris doctissimis & antiquitatum ecclesiasticarum peritissimis discutienda proponeretur. Factum id anno superiori vigesima sexta mensis Maii, cum eo consilio convenissent in Regalem Abbatiam sancti Germani à Pratis viri illustres & rerum antiquarum peritia celeberrimi, presentibus etiam ex Scotorum nobilitate primariis viris. Illi omnes, visa charta & attentius examinata, censuerunt ne levissimam quidem de ejus auctoritate & sinceritate suspensionem haberi posse. Agnoverunt vetustam manum, sigilla integra, literas, orationem illius sæculi, atque morem vulgatissimum, ut dispensationes non obtinerentur nisi impositis aliquot piis operibus, qualia erant altarium seu capellaniarum fundationes. Itaque visa charta omnium suffragiis approbata fuit; atque ea de re quinque ejusdem tenoris instrumenta authentica confecta sunt, & omnium syngraphis & sigillis munita; primum pro serenissimo Rege Magnae Britanniae, alterum pro Metropoli & Universitate Glasguensi in Scotia, ad cujus Ecclesie Metropolitanæ archivum charta hæc olim pertinebat; tertium pro Regali Abbatia sancti Germani à Pratis in suburbiis civitatis Parisiensis, ubi habitus est Virorum illustrium conventus pro charta discutienda; quartum pro collegio Scotorum Duaceno; quintum denique, una cum ipsa authentica charta, in archivo collegii nostri Parisiensis custodiendum depositum est. Hujus porro instrumenti exemplar his observationibus subjicietur; adjunctis etiam ex eodem collegii nostri archivo chartis aliis duabus, una Roberti II. post adeptum regnum, altera Joannis ejus filii primogeniti, de quo controversia est, quique, ut supra observavimus, Regnum consecutus, mutato nomine Robertus III. appellatus est.

Ita Francia Scotis antiquissimo foedere conjuncta, regiaeque familiae hospitio non semel nobilis, ut spem & heredem centesimum & decimum regni Scotorum, ita etiam titulum indubitatae auctoritatis, quo eadem familia ab omni deterioris originis suspitione vindicatur, feliciter conservavit.

DIPLOM.
VARIA.*Chronologia Roberti II. Scotorum Regis, cognomento Seneschalli.*

A. D.	<i>Secundum historia veritatem.</i>	A. D.	<i>Secundum Buchananum.</i>
MCCCXV.	Nascitur Robertus Seneschallus ex Waltero Magno Scotiae Seneschallo & Marjoria Roberti I. cognomento <i>Bru</i> filia.	MCCCXV.	Idem Buchananus.
MCCCXXXVI.	Robertus Seneschallus eligitur Regni Custos.	MCCCXXXVI.	Idem Buchananus.
Circ. MCCCXL.	Robertus desponsat Elizabetham <i>Morre</i> , ex eaque Joannem (<i>postea Robertum R. III.</i>) Robertum Comitem de <i>Menteth</i> & alios liberos suscipit.	Circ. MCCCXL.	Robertus ex Elizabetha concubina Joannem, Robertum & alios liberos suscipit.
Circ. MCCCLX.	Defuncta prima uxore Elizabetha, Robertus ex Euphemia <i>Rosse</i> Walterum, Davidem & alios liberos suscipit.	Circ. MCCCLX.	Robertus desponsat Euphemiam <i>Rosse</i> in primam uxorem ex eaque Walterum, Davidem & alios liberos suscipit. Elizabetham <i>Morre</i> concubinam Giffardo cuidam in Matrimonio collocat.
MCCCLXXI.	Defuncto Davide II. avunculo suo Robertus in regnum succedit, ejus nominis secundus.	MCCCLXXI.	Idem Buchananus.
MCCCLXXIII. vel MCCCLXXIV.	Euphemia <i>Rosse</i> Regina secunda Roberti uxor coronatur.	MCCCLXXIV.	Euphemia <i>Rosse</i> Regina prima Roberti uxor defuncta, Robertus desponsat Elizabetham <i>Morre</i> quondam concubinam suam in secundam uxorem, & comitiis regni habitis, filios ex ea olim extra matrimonium genitos legitimos declarandos curat.
MCCCXC.	Obiit Robertus II. eique absque controversia succedit Joannes ejus filius ex Elizabetha <i>Morre</i> , & dictus est Robertus III.	MCCCXC.	Idem Buchananus.

CHARTA

C H A R T A
R O B E R T I S E N E S C H A L L I
S C O T I Æ.

Omnibus hanc cartam visuris vel auditoris Robertus Senescallus Scotia, Comes de Stratherne, a salutem in Domino sempiternam. Cum dudum venerabili Patri Domino b Willemo Dei gracia b Episcopo Glasguensi fuerit per litteras apostolicas specialiter delegatum, ut c super matrimonio contrahendo inter nos & quondam Elyzabeth More, dum ageret in humanis, non obstante impedimento consanguinitatis & affinitatis contractui matrimoniali predicto impedimentum prestante, auctoritate apostolica dispensaret, dummodo duas cappellas vel unam pro arbitrio ipsius Episcopi perpetuo fundaremus, ac dictus venerabilis Pater, consideratis in hac parte considerandis, nobiscum super impedimento predicto auctoritate qua supra dispensans nobis injunxerit, ut una cappellania in Ecclesia Glasguensi ad unum certum altare ad pensionem decem marcarum sterling. annuatim percipiend. de certis redditibus nostris fundaretur perpetuo, nosque eandem cappellaniam sic fundare fideliter promiserimus infra certum tempus jam transactum, nobis tunc per dictum Episcopum limitatum; noverit universitas vestra nos ex causa premissa dedisse, concessisse, & hac presenti carta nostra confirmasse pro nobis & heredibus nostris perpetuo DEO, Beate Mariae Virgini, Beato Kentegerno & uni cappellano celebranti & celebraturo perpetuo in Ecclesia Glasguensi predicta decem marcas sterling. ad sustentacionem ejusdem capellani annuatim percipiend. de annuo reddito quadraginta librarum sterling. exeunte de terra del Cars Abbatis infra vicecomitatum de Stryvelyne, & nobis & heredibus nostris debito per religiosos viros Abbatem & conventum monasterii sancte Crucis de Edynburgh, tenend. habend. & percipiend. annuatim in perpetuum eidem cappellano qui pro tempore fuerit per manus dictorum religiosorum ad terminos Pentecostes & sancti Martini in hyeme per porciones equales in liberam, puram, & perpetuam elymosinam adeo libere, quiete, plenarie, & honorifice, sicut aliqua elymosina per totum regnum Scocie liberius conceditur, percipitur, sive datur; & nichilominus totum jus nobis competens per cartam infeodacionis recolende memorie Domini Regis Roberti avi nostri, sive obligatorium dictorum Abbatis & conventus, seu quascunque alias evidencias ad compellendum dictos Abbatem & conventum ad solucionem dicti annui redditus decem marcarum in Episcopum Glasguensem qui pro tempore fuerit, & Capitulum Glasguense sede vacante, per hanc cartam nostram perpetuo transferimus, ipsosque & eorum alterum, quantum ad hoc, nostros & heredum nostrorum assignatos & assignatum facimus, constituimus, & eciam ordinamus. Et si forte contingat, quod absit, quod dicta decem marca annua per dictum cappellanum qui pro tempore fuerit, percipi non potuerint, ut est dictum, vel ex eo quod dicti Abbas & conventus solvere noluerint, aut compelli non potuerint ad solucionem earundem, vel ex eo quod nos aut aliquis heredum nostrorum, contra presentem infeodacionem & concessionem nostram, solucionem dictarum decem marcarum impediverimus aut impediverit, aut per nos seu alium vel alios, clam vel palam, directe vel indirecte procuraverimus seu procuraverit impediri; obligamus nos & heredes nostros per omnia bona nostra mobilia & immobilia ad solvend. dictas decem marcas de aliis redditibus nostris, ubi Episcopus Glasguensis qui pro tempore fuerit, vel capitulum ejusdem sede vacante, duxerit eligend. toto tempore quo cessatum fuerit a solucione dictarum decem marcarum percipiend. de annuo reddito supradicto, subicientes nos & heredes nostros jurisdictioni & cohercioni Episcopi Glasguensis & ipsius Officialis qui pro tempore fuerint, ut ipsi per omnimodam censuram ecclesiasticam nos & heredes nostros compellere valeant

Supplem. Append.

ad perficienda omnia & singula supradicta, in casu quo defecerimus vel defecerint, quod absit, in aliquo premissorum. Et ultra omnia prenotata nos & heredes nostri predicti. donacionem & concessionem nostram de dictis decem marcis annuis percipiendis ut supra de annuo reddito supradicto predictis Episcopo, Ecclesia Glasguensi, & Cappellano qui pro tempore fuerint contra omnes homines & feminas warrantizabimus, acquietabimus, & in perpetuum defendemus. In cuius rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillo Johannis a Senescalli Domini de Kyle primogeniti & heredis nostri presentibus est appensum. Hiis testibus, Venerabili Patre Domino Roberto Abbate monasterii de Kylwynnyne, & Dominis Johanne Senescallo fratre nostro, Hugone de Egglyntonne & Thoma de Fauside Militibus, Johanne Mercer burgenfi de Perth, Johanne de Rose & de Johanne de Tayt Armigeris nostris, & aliis. Apud Perth duodecimo die mensis Januarii anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo quarto.

K k

Observationes historicae in chartam Roberti Seneschalli Scotiae.

- a** **R**OBERTUS SENESCALLUS SCOTIAE] Erat is filius Walteri Seneschalli Scotiae. Matrem habuit Marioriam Roberti I. cognomento de *Brus* filiam natu maximam. Unde Davide unico ejusdem Roberti I. filio absque liberis defuncto anno Domini MCCCLXX. successit in regnum Robertus hic Seneschallus jure matris, & dictus fuit Robertus hujus nominis II. ex antiquissima & nobilissima Seneschallorum familia primus. Erat autem magni Seneschalli dignitas, quam STUART vocant lingua patria, praecipue apud Scotos auctoritatis, qualis olim inter Francos Majorum Palatii.
- b** WILLELMO DEI GRACIA EPISCOPO GLASGUENSI] Is erat Willelmus IV. cognomento *Rat*, Episcopus Glasguensis, qui sedere cepit anno Domini MCCCLXXXV. aut MCCCLXXXVI. Extant inter instrumenta Ecclesiae Glasguensis plures chartae sub ejus nomine; inter alias duae quittanceae authenticae contributionis papalis infra ejus dioecesim, factae anno Domini MCCCLXI. & MCCCLXII. Obiit anno Domini MCCCLXVII.
- c** SUPER MATRIMONIO CONTRAHENDO] Ex his verbis atque ex tota serie hujus chartae certo colligitur Robertum Seneschallum & Elizabetham *More* justis nuptiis ex dispensatione summi Pontificis conjunctos fuisse diu ante quam haec charta conscriberetur. Dispensatio porro in controversiam venire non potest, cum ei testimonium indubiae fidei perhibeat charta foundationis capellaniae de qua isthic agitur. Qua argumentatione facile refellitur temeritas Georgii Buchanani, qui scribere ausus est hunc Robertum Seneschallum & Elizabetham *More* matrimonii foedere junctos fuisse anno tantum MCCCLXXIV. id est decennio post datam chartam quae testatur illos diu ante conjugium legitimum iniisse. Porro hinc quoque insulitas Buchanani convincitur quod, ut docent sequentia chartae istius verba, Elizabetha mortua erat anno MCCCLXIV. adeoque decennio post non potuit contrahere matrimonium cum Roberto Seneschallo. Erat porro Elizabeth filia illustris viri Adami *More* Equitis & principis familiae *More*, sive *Moor*, potentissimae Seneschallorum genti affinitate & consanguinitate conjunctae, uti certissime constat ex hac charta.
- d** JOHANNIS SENESCALLI DOMINI DE KYLE PRIMOGENITI ET HEREDIS] Ergo jam anno MCCCLXIV. Joannes legitimus Roberti filius & heres publice dicebatur. Nemini enim, qui ex legitimo matrimonio procreatus non sit, tribui solere in publicis instrumentis titulum primogeniti & heredis palam est ex his quae infra dicentur, neque indiget ampliori probatione. Falso igitur ut cetera Buchanani tradit, illum in prima juvenia ex illegitimo Elizabethae complexu genitum a Roberto fuisse, sed postea legitimum fuisse factum per subsequens parentum suorum matrimonium. Atque ut omnibus pateat quanta inscitia seu verius impudentia auctor iste Regum omnium atque ipsius monarchici regiminis infensissimus hostis infamiam natalibus istius principis aspergere ausus sit, rem totam paulo accuratius tractandam duximus.
- Totum Buchanani commentum duobus his capitibus contineri videtur. 1º. Roberti Seneschalli primam uxorem fuisse Euphemiam *Rosse*, qua, postquam plures ei liberos pepererat, anno Domini MCCCLXXIV. defuncta, Robertum secundam uxorem duxisse Elizabetham *More*, ex qua Joannem, de quo agimus alioque liberos olim ante matrimonium susceperat. 2º. Non nisi mediante postremo hoc Roberti cum Elizabetha matrimonio & decreto trium regni ordinum in publicis comitiis Joannem Seneschallum legitimum declaratum, sive legitimum & successionis capacem redditum fuisse.
- Prioris assertionis falsitas his argumentis demonstratur. 1º. Robertum & Elizabetham dudum ante annum Domini MCCCLXIV. matrimonio conjunctos fuisse supra ostensum est. Ergo non Euphemia, sed Elizabetha fuit prima Roberti uxor. Deinde Elizabetham ante annum MCCCLXIV. defunctam fuisse ex dictis manifeste constat. Ergo non potuit esse secunda uxor anno MCCCLXXIV. Denique V. Cl. Ludovicus *Stuart* advocatus regius sub Carolo I. magnae Britanniae Rege in *Schedula* quadam manu ipsius propria scripta, quam libello suo cui titulus *Jus regium*, pag. 47. inseruit V. Cl. Georgius Mackenzius advocatus item regius, testatur se plures quam viginti chartas in archivis Castri Edinburgensis invenisse, ex quibus sole clarius elucescit Elizabetham *Moran* primam Roberti uxorem fuisse, & Euphemiam seu Euphamiam *Rosse* secundam. Et haec ad primum caput narrationis a Buchanano instituta.
- Haud minoris momenti argumentis refellitur alterum caput fabulae, quo asserit Buchanani, mediante matrimonio Roberti & Elizabethae anno Domini MCCCLXXIV. celebrato, & decreto trium regni ordinum in comitiis publicis eodem anno habitis, Joannem Seneschallum legitimum fuisse, sive legitimum declaratum & successionis capacem.
- 1º. Matrimonium istud Elizabethae ante annos minimum decem defunctae absurdum est. Ergo fictitia legitimatione quae eo nititur fundamento.
- 2º. Hujus comitorum decreti in regni archivis, ubi ejusmodi acta summa cura servantur, ne levissima quidem memoria occurrit; etsi tabulae omnes publicae a viris earum rerum peritissimis excussa fuerint. Inter alios V. Cl. Joannes Haius Eques, archivi sive, ut vocant, rotulorum aut regestorum custos sub Carolo I. Magnae Britanniae Rege, jussus ab eodem Principe diligenter inspicere acta comitorum sive Parliamentorum, contraria omnia reperit, idque Regi retulit. Quinetiam praedictus Ludovicus *Stuart* regius advocatus sub eodem principe, laudatus a Georgio Mackenzio pag. 47. supra-memorati libelli, post diligenter inspecta archiva regni, Buchanani narrationem manifestae falsitatis convicit. Ipsi verba referimus, quoniam tanti viri testimonium maximi hac in re momenti est. Buchanani, ait ille, libro ix. in vita Roberti II. affirmat Euphamiam, Euphemiam *Rosse*, Comitissae *Rossensis* filiam, primam Roberti secundi uxorem fuisse; & ea mortua superinduxisse Elizabetham *Moran*, ex qua liberos ternos mares suscepisset, & eam uxorem duxisse, ejusque liberos regno destinasse, ut postea eorum natu maximus successit. Quod quam falsum sit apparet ex archivis in carcere Edinburgensi reconditis; ubi extant separata acta duorum Parliamentorum subscripta manibus ecclesiasticorum Praesulum, Nobilium, Baronum & aliorum statuum parliamenti, & eorum sigillis roborata, quibus Elizabetha *Mora* agnoscitur prima uxor, & Euphemia *Rosse* secunda; & liberis ex Elizabetha *Mora* tanquam justis heredibus regni successively regnum decernitur, & post eos liberis Euphamiae *Rosse*. Necnon ibidem charta extant plurima per Davidem II. eorum patrum magnum ex diversis terris Joanni filio primogenito nepotis ejus Roberti dum Euphemia *Rosse* viveret, necnon Davidi filio natu maximo Euphamiae *Rosse*, quem solum filium indigitat Roberti nepotis; quod non fecisset, si Elizabetha *Mora* non prius fuisset nupta Roberto ejus nepoti. Nam primogenitus nunquam attribuitur notho. Immo ego plures quam viginti chartas in archivis inveni, ubi etiam eas reliqui, ex quibus sole clarius elucescit Elizabetham *Moran* primam fuisse uxorem, & Euphamiam *Rosse* secundam. Nam extra controversiam liberi Elizabethae *Mora* aetate grandiores erant liberis Euphamiae *Rosse*. Haec ille. Ex quibus fictitium esse decretum illud parliamenti a Buchanano citatum nemo non videt.
- 3º. Jam ante annum Domini MCCCLXXIV. quo Buchanani matrimonium Roberti & Elizabethae, & legitimationem Joannis collocat, idem Joannes legitimus patris filius & successionis capax habebatur. Istud constat

ex publicis instrumentis quibus ante regnum patris *primogenitus* & *heres* ejus designatur; & patre jam regnante iis titulis insignitur, qui soli legitimo & indubitato regni heredi & successori competunt.

Jam vidimus in charta Roberti, de qua hic agimus, Joannem à patre *primogenitum* & heredem designatum fuisse. *Primogeniti* autem, ut supra notavit juris Scotiæ consultissimus Ludovicus *Stuart*, & heredis titulus nunquam attribuitur notho. Alia ejusdem Roberti Seneschalli charta, data anno Domini *MCCCLXV*. laudata à Georgio Mackenzio libelli *Jus regium* pag. 51. sic habet. *Robertus Senescallus Scotia Comes de Strathern, & Johannes Senescallus primogenitus & heres ipsius Dominus Baronia de Kyle, &c.* In alia charta Davidis II. Roberti Seneschalli avunculi & decessoris ab eodem Georgio Mackenzio laudata, testes ad finem more majorum hoc ordine recensentur, *Robertus Senescallus Comes de Strathern nepos noster, Johannes Senescallus Comes de Carrick filius suus primogenitus & heres, Thomas Comes de Marr, &c.* Hæ tres chartæ scriptæ sunt ante initum à Roberto regnum. Eo vero regnante iis titulis designatur Joannes, qui soli & indubitato regni Scotiæ heredi tunc temporis competeabant.

Erant hi tituli: *primogenitus Regis, Comes de Carrick, & Seneschallus Scotia.* In charta Roberti primo regni anno, Christi vero *MCCCLXXI*. die quarta Decembris, quæ authentica servatur in archivo dicti collegii Scotorum Parisiensis, appensum habens magnum sigillum Scotiæ, testes ad finem hoc ordine recensentur. *Testibus venerabili patre Wilhelmo Episcopo sancti Andrea, Johanne primogenito nostro Comite de Carrick & Senescallo Scotia, Roberto Comite de Meneteth, &c.* Erat hic Robertus frater Joannis ex eadem matre Elizabetha, quem Buchananus anno demum *MCCCLXXIV*. occasione fictitiæ legitimisationis Comitem de *Meneteth* sive *Taichia*, & eundem Joannem fratrem tunc tantum & eadem occasione Comitem de *Carrick* creatum fabulatur.

Extat in ejusdem collegii archivo alia charta ipsius Joannis data apud Dundonevald die *xxvii*. Decembris, hoc ipso primo regni patris anno, Christi *MCCCLXXI*. Ea charta sic incipit. *Universis ad quorum noticiam presentes litteræ pervenerint Johannes primogenitus Roberti Dei gratia Regis Scotorum illustris Comes de Carrick & Senescallus Scotia, &c.* Huic chartæ appensum est sigillum ejusdem Joannis integrum ex cera rubra super viridi, impressam habens fasciam tessellatam, & in apice sive superiori parte scuti leonem nascentem. Porro sigillum quo idem privatus utebatur, fasciam tantum refert tessellatam, insignia scilicet propria privatae familiae Seneschallorum. Sigillum autem quo in hac charta, patre jam regnante, ipsoque regni herede, usus est, fasciæ tessellatæ privatae familiae insignibus leonem nascentem adjunctum repræsentat. Hæc erant quippe insignia quæ heredi regni competeabant, nempe qui leonem, gentilitium regni Scotiæ tesseram, familiae propriae insignibus adungebat.

Habetur in publico regni archivo in castro Edinburgensi instrumentum authenticum eodem anno *MCCCLXXI*. regni Roberti primo confectum super juramento fidelitatis ab universis regni ordinibus in comitiis publicis præstito eidem Roberto II. & Joanni (alias Roberto) ejus filio *primogenito*, regni heredi legitimo, appensa habens sigilla trium regni ordinum. Quod instrumentum Georgius Mackenzius à se inspectum testatur pag. 49. libelli memorati. Idem asserit vidisse se in iisdem regni archivis plures alias chartas hoc eodem anno *MCCCLXXI*. datas, quibus Joannes eodem modo *primogenitus, Comes de Carrick, & Seneschallus Scotia* appellatur.

Falsissime ergo Buchananus Joannem hunc tertio demum anno paterni regni, Christi *MCCCLXXIV*. Comitem de *Carrick* à patre creatum, & legitimum filium, successionisque in regnum capacem in comitiis regni declaratum refert.

Denique de fictitia illa legitimisatione & comitiarum decreto, aut toto denique hoc Buchanani & recentiorum commento ne verbum quidem apud auctorem historiæ Scotiæ MS. in bibliotheca collegii nostri Parisiensis. Quod sane argumentum, etsi negativum, ut vocant, maximi tamen hac in materia momenti videtur, cum hic auctor natus fuerit, (ut ipse testatur fol. 179.) anno Domini *MCCCLXXXVI*. aut *MCCCLXXXVII*. regnante Roberto II. resque ipsas gestas pene inspexerit, & minimis quibusque quæ ad Regum nostrorum genealogiam spectant, sæpius immorari soleat.

Præterea ex hoc scriptore constat Joannem, obeunte Roberto II. patre, absque ullo tumultu Regem agnitum fuisse & coronatum. Ipsius verba referimus. Lib. *xxxiii*. cap. 1. fol. 182. *In sequenti vigilia Assumptionis nostræ Domina, die videlicet Dominica anni Domini MCCXC. Johannes primogenitus Roberti II. Regis defuncti Comes de Carrick apud Sconam regio more coronatus est; ubi de consensu Statuum vocatus est ab-hinc Robertus III. In crastino sponsa sua Domina Annabella de Drummond (ejusdem illustriſſimæ familiae Princeps est Jacobus Drummond Comes de Perth magnus Scotiæ Cancellarius) Domina præclarissima diademate regio insignita est. In die vero Martis proximo sequenti Rex fidelitatem & hominum sumpsit suorum liegiarum.* Ex quibus verbis satis manifestum est Joannem unanimi consensu loco patris Regem suffectum; eique ab omnibus regni ordinibus, ac proinde ab ipsis ejus fratribus ex Euphemia altera patris uxore, eorumque propinquis juramentum fidelitatis præstitum. Quod sane absque gravi tumultu futurum fuisse haud est credibile, si gravis aliqua suspicio de Joannis natalibus superfuisset; præsertim cum ipse lapsu ex equo aliisque incommodis ad regnum minus idoneus esset, ejusque ex matre propinqui non tantæ essent auctoritatis ac propinqui & cognati fratrum ejus ex Euphemia *Rosse* genitorum.

Quinetiam, auctore ipso Buchanano, ob debilitatem ejusdem Roberti III. Roberto ejus fratri, & Murdaco nepoti successive rerum administratio communi consensu commissa est, nulla penitus ratione habita filiorum Euphemie *Rosse*.

Has observationes claudimus testimonio Joannis Majoris insignis olim Sacræ Facultatis Paris. Doctoris. Is in historia sua *De gestis Scotorum*, scripta circa annum Domini *MCCXVIII*. omnium ejus gentis historiarum quæ typis mandatae sunt antiquissima, hæc de Roberto Seneschallo sive Roberto II. ejusque conjugis & liberis habet lib. *iv*. cap. *vi*. fol. 121. *Ex Elizabetha filia Domini Adam Mura tres filios Robertus II. Rex genuit, scilicet Johannem, qui postea fuit Rex (Robertus III.) & Robertum Albania Ducem, & Alexandrum Buchania Comitem. Postea ex Euphemia Rossensis Comitissæ filia Galterum Comitem Atholia & Dominum de Brechin, & David Comitem de Strathervan genuit. Mortua enim Elizabetha Regina hanc Euphemiam in conjugem accepit, & matrimonii gratia proles legitimate sunt. Hæc ille; qui cum nostram & veram de obitu Elizabethæ ante matrimonium Roberti & Euphemie sententiam confirmet, insuper existimasse videtur priores saltem liberos Roberti ex Euphemia *Rosse* ex adulterio ante matrimonium, vivente prima uxore Elizabetha *More*, natos fuisse, nec nisi per subsequens matrimonium in legitimorum conditionem transivisse. Atque hinc fortassis Boetio errandi occasio nata est, ut nempe quæ de Euphemia *Rosse* secunda Roberti uxore ejusque liberis antiquiores tradiderant historici, ipse per errorem ad Elizabetham ejusque liberos transfertet.*

DIPLOM.
VARIA.CHARTA ROBERTI II.
SCOTORUM REGIS.

Hanc chartam,
Joannis Kenedy,
cum autogra-
pho collatam e-
dimus, una cum
figillo Capituli
Ecclesie Glas-
guensis quod ei
appensum est.

Robertus Dei gratia Rex Scottorum omnibus probis hominibus totius terre sue clericis & laicis salu-
tem. Sciatis nos quasdam litteras Joannis Kenedy de Donnonir super fundacione & dotacione
cujusdam capelle & trium capelliarum juxta cimeterium ecclesie Parochialis de Mayboyl in comitatu
de Carryk confectas, de mandato nostro visas, lectas & diligenter inspectas, non abollitas, nec in aliquo
viciatas intellexisse ad plenum in hac verba. Universis ad quos presentes littere pervenerint Johan-
nes Kenedy Dominus de Donnonir parochie de Mayboyl diocesis Glasguensis salutem in omnium
Salvatore. Quia inter alia per que fideles Christiani firmam tenent fiduciam remuneracionis aeterna,
profunt veraciter & maxime oracionum suffragia & opera caritatis; quorum utrumque quis exequitur
& complet efficaciter, si ad divini cultus augmentum locum sacrum honorificum de bonis sibi a Deo
collatis zelo fidei construit & ipsam habunde dotat redditibus pro servicio ministrorum. Hinc ergo uni-
versitati vestre notum facio, quod ego Johannes Kenedy predictus, de auctoritate venerabilis in Christo
patris ac D. D. Walteri Dei gratia Episcopi Glasguensis, fundavi & incepti quamdam capellam in
honore & sub nomine B. Mariae Virginis juxta cimeterium Ecclesie parochialis de Mayboyl in comitatu
de Carryk. Verum quia secundum canones, qui adificare vult, ante perficiat que ad luminaria, que
ad custodiam, & que ad stipendia ministrorum sufficiant; idcirco ego Johannes supradictus pro me &
heredibus meis dono & concedo Deo, B. Mariae virgini, omnibus sanctis, ac perpetuo tribus capellanis
ibidem divina celebraturis pro salubri statu mei, Maria uxoris meae, & liberorum meorum, quamdiu
egerimus in humanis; & pro animabus nostris cum ab hac luce migraverimus, nec non pro animabus
omnium antecessorum & successorum nostrorum, & omnium fidelium defunctorum, decem & octo mar-
catas terre de terris meis vicinis, contiguas sive annexas Ecclesie de Mayboyl & capelle predictis, una
cum octodecim bollis farina de sicca multura de dicta terra percipi consueta, ac decem marcas sterlin-
gorum annuatim percipiendas de terra de Balinclewhane ad duos anni terminos consuetos, & quinque
marcatas terre de Barreecleych, & sex marcatas terre de Trenethane, & quinque marcatas terre de
Barrelach ad sustentacionem ipsius ecclesie sive capelle, unius clerici & trium capellanorum, ut pre-
fertur, in liberam, puram & perpetuam elemosinam, & in dotem prefate capelle, sine aliquo retine-
mento superioritatis secularis, exactionis, vel demande. Et si dictas terras, annuos redditus, vel eorum
partem aliquam a dicta capella evinci contigerit, obligo me, heredes meos, & assignatos, & omnia
bona mea mobilia & immobilia, & specialiter terras meas de Donnonir, Tonergethe & de Kyl-
mekelly, ad dotandam dictam capellam, quatenus ab ea evictum fuerit & optentum. Volo etiam
quod cujuslibet dictarum capelliarum in perpetuum, cum vacaverit, presentacio ad me & heredes
meos spectet infra quatuor menses a tempore vacacionis Episcopo Glasguensi, & sede vacante, ejusdem
capitulo facienda. Ex tunc enim ad eos devolvetur libera provisio illa vice tantum, salvo mihi &
heredibus meis in perpetuum jure aliis in posterum vicibus presentandi. Dictas etiam terras &
redditus, si que onera ordinaria vel extraordinaria, aut consueta servicia ipsis emineant, ab hiis qui-
bus debentur liberabo, alioquin alia terra mea de hujusmodi oneribus plenarie respondebunt. Blada
vero dictorum capellanorum molentur in molendino meo Ronnifre post me ipsum & heredes meos &
de multura ad vas vicestrum quartum. Insuper pro me & heredibus meis promitto, quod cartas confirma-
cionum hujus mee donacionis dominorum meorum superiorum, videlicet illustri viri Domini Comitis
de Carryk, & excellentissimi Principis Domini mei Regis Scocie, ad finem quod jure alicujus eorum
presens mea fundacio in toto vel in parte retractari non possit, meis sumptibus procurabo. Si vero con-
tingat, quod absit, me vel aliquem heredum meorum contra presentem fundacionem ipsarum capellania-
rum aliquo umquam tempore in aliquo venire; obligo me, heredes meos in viginti libris sterlingorum
fabrice Ecclesie Glasguensis, & in viginti libris sterlingorum ad ampliacionem & sustentacionem dicta
capelle applicandas nomine pane, & in dampnis que dictos capellanos qui pro tempore fuerint sustinere
contigerit juxta arbitrium superioris eorundem persolvend. tocians quociens contrariatum fuerit; funda-
cione capelle, ejus dotacione, libertatibus, & pane continuacione nihilominus in suo robore duraturis;
subiciens me & heredes meos in premissis omnibus & quolibet premissorum jurisdictioni Episcopi
Glasguensis, ut ego & heredes mei simpliciter de plano sine strepitu & figura judicii valeamus ad pre-
missa omnia & eorum quodlibet per censuram ecclesiasticam coerceri. Protestor insuper cum recolende
memoria venerabilis pater Willelmus Episcopus Glasguensis, ultimo defunctus, auctoritate litterarum
apostolicarum mihi ex causa injunxisset fundare unam capellaniam perpetuo duraturam, quod una istarum
capelliarum per me fundatarum sic cedat ad exoneracionem meam, quod ad aliam fundacionem eo
pretextu non teneat in futurum. In cujus rei testimonium sigillum meum, una cum sigillo Domini
Gilberti Kenedy militis filii mei & heredis, ac etiam cum sigillo venerabilis in Christo patris & D. D.
Walteri Dei gratia Episcopi Glasguensis, una cum sigillo communi Capituli ejusdem, ad majorem se-
curitatem, presenti littere & uni alteri ejusdem tenoris est appensum. Quarum litterarum una apud
Glasguense Capitulum perpetuo remanente, alia vero penes Capellanos dicta capelle, per eos in loco
quem elegerint custodiend. Similiter duarum confirmacionum Domini Comitis de Carryk, & duarum
Domini nostri Regis ejusdem tenoris quas impetrabo, una Comitis, & alia Regis, penes Glasguense
Capitulum; alia vero dua penes Capellanos, ut prefertur, perpetuo remanebunt. Datum apud Donno-
nir predictum penultimo die mensis Novembris anno Domini millesimo tricentesimo septuagesimo primo.

Quas

Quas quidem fundacionem & dotacionem terrarum & reddituum predictorum in liberam, puram & perpetuam elemosinam, & in dotem ipsius capelle sic factas, juxta formam & effectum earundem litterarum in omnibus & per omnia pro nobis & heredibus nostris ratificamus, approbamus, & tenore presentis carte nostre in perpetuum confirmamus. In cujus rei testimonium presenti carte confirmationis nostre nostrum praecepimus apponi sigillum. Testibus venerabili in Christo patre Wilhelmo Episcopo sancti Andreae, Johanne primogenito nostro Comite de Carryk & Senescallo Scocie, Roberto Comite de Menereth, Wilhelmo Comite de Douglas, Johanne de Carryk Cancellario nostro, Wilhelmo de Keth Marefcallo nostro, Jacobo de Lyndesay, Roberto de Erskyne, & Hugone de Eglyntona Militibus. Apud Dundenwald quarto die mensis Decembris, anno regni nostri primo.

CHARTA
JOHANNIS COMITIS DE CARRIC
ET SENESCHALLI SCOTIÆ.

Universis ad quorum noticiam presentes littere pervenerint Johannes primogenitus Roberti Dei gratia Regis Scottorum illustris, Comes de Carric, & Senescallus Scocie, salutem. Cum Dilectus & consanguineus noster Johannes Kenedy Dominus de Donhonir quamdam capellam in honore Beate Mariae Virginis juxta cimiterium Ecclesie parochialis de Maboylle in comitatu nostro de Carric construxerit ad sustentacionem trium capellanorum & unius clerici ibidem perpetuo divina celebratur. necessariam, quam redditibus & possessionibus subscriptis dotavit, videlicet de decem & octo marcatis terra contigua & vicina sive annexa dictae Ecclesie de Maboylle & capelle predictae, una cum octodecim bollis farinae de sicca multura de dicta terra percipi consueta, ac decem marcis sterlingorum annuatim percipiend. de terra de Balinclenwhane ad duos anni terminos consuetos, & quinque marcas terre de Barreclaych, & sex marcas terre de Trenechane, & quinque marcas terre de Barrelach,

Supplem. Append. L I

DIPLOM.
VARIA.

in liberam, puram, & perpetuam elemosiam; noveritis nos dictas concessiones & donaciones sive indotaciones predictis capelle & capellanis ac clerico concessis ratificasse, approbasse, & pro nobis & heredibus nostris in perpetuum confirmasse in omnibus & per omnia forma pariter & effectu, adeo libere & quiete, integre, & honorifice, prout in cartis sive litteris dicti Johannis inde factis & concessis plenius continetur. In cujus rei testimonium sigillum nostrum presentib. fecimus apponi. Apud Dondonald in festo beati Johannis Evangelista anno Domini millesimo tricentesimo septuagesimo primo. Hiis testibus, nobilibus viris Dominis Wilhelmo de Conyngham Domino de Kilmauris, Hugone de Eglinton Domino de Ardressane, Johanne de Lyndefay Domino de Thuriston, Johanne Walays Domino de Ricardton, Duncano Walays Militibus, Andrea de Conyngham, Andrea More, Joanne Tayt, & multis aliis.

Instrumentum virorum illustrium & eruditissimorum super charta Roberti Seneschalli Scotia.

NOs infrascripti rogati à Cl. V. Ludovico *Innese* Reginae Magnae Britanniae Eleemofynario & Primario collegii Scotorum in academia Parisiensi ut conveniremus in regale Monasterium sancti Germani à Pratis situm in hac urbe Parisiensi, illic inspecturi & diligenter examinaturi chartam Roberti Seneschalli Scotiae, datam apud *Perth* anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo quarto, die duodecima mensis Januarii, quae servatur authentica in archivo ejusdem collegii denuo instaurati per Reverendissimum in Christo Patrem Jacobum à *Bethun* Archiepiscopum Glasguensem in Scotia, qui secum vetera Ecclesiae suae monumenta in hanc urbem transtulit, & partim in eodem collegio ad perpetuam rei memoriam deposuit; convenientes anno Domini millesimo sexcentesimo nonagesimo quarto, die vigesima sexta mensis Maii, chartam supra commemoratam nobis ab eodem Cl. V. Ludovico *Innese* exhibitam diligenter inspeximus, examinavimus, & ea cura qua major adhiberi non potuit excussimus, eamque testamur esse antiquam, genuinam, scriptam caractere illorum omnino temporum, nullam falsi aut-suppositionis suspicionem facere posse, sigillis duobus sigillatam, quae testamur etiam esse antiqua & integra. Ad majorem autem testimonii judiciiue nostri fidem eandem chartam hic de verbo ad verbum describi curavimus, quae talis est.

Omnibus hanc cartam visuris vel auditoris Robertus Senescallus Scotia, Comes de Stratherne, salutem in Domino sempiternam. Cum dudum venerabili Patri Domino Wilhelmo Dei gracia Episcopo Glasguensi fuerit per litteras apostolicas specialiter delegatum, ut super matrimonio contrahendo inter nos & quondam Elizabeth More, dum ageret in humanis, non obstante impedimento consanguinitatis & affinitatis contractui matrimoniali predicto impedimentum prestante, auctoritate apostolica dispensaret, dummodo duas cappellas vel unam pro arbitrio ipsius Episcopi perpetuo fundaremus; ac dictus venerabilis Pater, consideratis in hac parte considerandis, nobiscum super impedimento predicto auctoritate qua supra dispensans nobis injunxerit, ut una cappellania in Ecclesia Glasguensi ad unum certum altare ad pensionem decem marcarum sterling. annuatim percipiend. de certis redditibus nostris fundaretur perpetuo, nosque eandem cappellaniam sic fundare fideliter promiserimus infra certum tempus jam transactum nobis tunc per dictum Episcopum limitatum; noverit universitas vestra nos ex causa premissa dedisse, concessisse, & hac presenti carta nostra confirmasse pro nobis & heredibus nostris perpetuo DEO, Beate Mariae Virginis, Beato Kentegerno, & uni cappellano celebranti & celebraturo perpetuo in ecclesia Glasguensi predicta decem marcas sterling. ad sustentacionem ejusdem cappellani annuatim percipiend. de annuo reddito quadraginta librarum sterling. exeunte de terra del Cars Abbatis infra vicecomitatum de Stryvelyne, & nobis & heredibus nostris debito per religiosos viros Abbatem & conventum monasterii sanctae Crucis de Edynburgh, tenend. habend. & percipiend. annuatim in perpetuum eidem cappellano qui pro tempore fuerit per manus dictorum religiosorum ad terminos Pentecostes & sancti Martini in hyeme per

porciones aequales in liberam, puram, & perpetuam elemosinam adeo libere, quiete, plenarie & honorifice, sicut aliqua elemosina per totum regnum Scotiae liberius conceditur, percipitur, sive datur: & nihilominus totum jus nobis competens per cartam infeodacionis recolende memoriae Domini Regis Roberti avi nostri, sive obligatorium dictorum Abbatis & conventus, seu quascunque alias evidencias ad compellendum dictos Abbatem & conventum ad solutionem dicti annui redditus decem marcarum in Episcopum Glasguensem qui pro tempore fuerit, & Capitulum Glasguense sede vacante, per hanc cartam nostram perpetuo transferimus, ipsosque & eorum alterum, quantum ad hoc, nostros & heredum nostrorum assignatos & assignatum facimus, constituimus, & etiam ordinamus. Et si forte contingat, quod absit, quod dictae decem marcae annuae per dictum cappellanum qui pro tempore fuerit, percipi non potuerint, ut est dictum, vel ex eo quod dicti Abbas & conventus solvere noluerint, aut compelli non potuerint ad solutionem earundem, vel ex eo quod nos aut aliquis heredum nostrorum contra presentem infeodacionem & concessionem nostram solutionem dictarum decem marcarum impediverimus aut impediverit, aut per nos seu alium vel alios clam vel palam, directe vel indirecte procuraverimus seu procuraverit impediri; obligamus nos & heredes nostros per omnia bona nostra mobilia & immobilia ad solvend. dictas decem marcas de aliis redditibus nostris, ubi Episcopus Glasguensis qui pro tempore fuerit, vel capitulum ejusdem sede vacante, duxerit eligend. toto tempore quo cessatum fuerit a solutione dictarum decem marcarum percipiend. de annuo redditu supradicto, subicientes nos & heredes nostros jurisdictioni & coercioni Episcopi Glasguensis & ipsius Officialis qui pro tempore fuerint, ut ipsi per omnimodam censuram ecclesiasticam nos & heredes nostros compellere valeant ad perficienda omnia & singula supradicta, in casu quo defecerimus vel defecerint, quod absit, in aliquo premissorum. Et ultra omnia prenotata nos & heredes nostri predict. donacionem & concessionem nostram de dictis decem marcis annuis percipiendis ut supra de annuo redditu supradicto predictis Episcopo, Ecclesie Glasguensi, & Cappellano qui pro tempore fuerint, contra omnes homines & feminas warrantizabimus, acquietabimus, & in perpetuum defendemus. In cujus rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillo Johannis Senescalli Domini de Kyle primogeniti & heredis nostri presentibus est appensum. Hiis testibus, Venerabili Patre Domino Roberto Abbate monasterii de Kylwynnyne, & Dominis Johanne Senescallo fratre nostro, Hugone de Eglyntonne, & Thoma de Fauvide Militibus, Johanne Mercer burgeni de Perth, Johanne de Rose & Johanne de Tayt Armigeris nostris, & aliis. Apud Perth duodecimo die mensis Januarii, anno Domini millesimo tricentesimo sexagesimo quarto.

Sigillabatur autem dicta charta duobus sigillis rotundis ex cera rubea super alba, quorum unum refert fasciam tessellatam, in circumferentia scriptum habens literis legibilibus, Sigillum Roberti Senescalli Scotiae; alterum item refert fasciam tessellatam duplaro limbo liliis contrappositis consitam, in circumferentia scriptum habens literis legibilibus, S. Johis Senescalli. In quorum omnium fidem praesentes literas omnium nostrum manu subscriptas sigillo ejusdem regalis Monasterii insigniri volumus. Datum in eodem Monasterio die & anno suprascriptis.

* CAMILLUS LE TELLIER ABBAS DE LOUVOIS.
EUSEBIUS RENAUDOT. P. JOHANNES MABILLON.
BALUZE F. THEODERICUS RUINART.
HONORE' CAILLE.
NICOLAUS CLEMENT.

Et nos Hilarius Rouillé du Coudray Regi à sanctioribus consiliis, regius in suprema Rationum curia Procurator, qui huic virorum eruditissimorum & rerum antiquarum peritissimorum conventui interfuimus, & chartam illam inspeximus & examinavimus, eorum sententiam suffragio nostro comprobendam duximus; censemusque nullo modo dubitari à quoquam posse, quin ea sit verissima, & omni prorsus suspicione carens. In quorum omnium fidem hic nos manu nostra propria subscripsimus, & sigillum nostrum apponi fecimus. Datum ut supra.

ROUILLE' DU COUDRAY.

Et nos Comites, Barones & alii Regis Magnae Britanniae subditi infra scripti praesentes fuimus, dum praedicta charta inspiceretur & examinaretur à suprascriptis viris eruditissimis & rerum antiquarum peritissimis; eandemque nos pariter vidimus, & integram reperimus. In quorum fidem has praesentes literas chirographis nostris & sigillis firmavimus. Datum ut supra.

MIDDLETON.^a MILFORD.^b DUNFERMLING.^c
DRUMMOND.^d DUNKELD.^e W. MR. KENMOUR.^f
CH. FLEMING.^g ALEX. MAITLAND.^k
CH. KINNAIRD.ⁱ ALL. MACDONALD.^h
JAMES MONTGOMERIE.^l WALTER JNNE.
JO. MENZIES. JAMES MALCOLM. DA. LINDSAY.
J. COCKBURN. CHARLES EDWARDS.
JO. LIVINGSTONE. JAMES MURRAY. N. DEANS.
ROB. ARBUTHNOT.

DIPLOM.
VARIA.

* Camillus le Tellier de Louvois Abbas Burgulienſis & Vallis-Lucentis, inſignis Eccleſiæ Remenſis Canonicus, Bibliothecarius Regius.

Eufebius Renaudot Historiographus Regius.
Stephanus Baluzius inſignis Eccleſiæ Tutelenſis Canonicus, Juris-canonici Profeſſor Regius, Bibliothecæ Colbertinæ Præfectus.

Honoratus Caille, Dominus du Fourny, Regi Chriſtiſſimo à ſanctiorib. conſiliis, & in ſuprema Curia Rationum Auditor.

Nicolaus Clement Bibliothecæ Reginae Cuſtos.

Domnus Johannes Mabillon Preſbyter & Monachus Benedictinus Cong. ſancti Mauri.

Domnus Theodericus Ruinart Preſbyter & Monachus Benedictinus Cong. ſancti Mauri.

^a Carolus de Middleton Regi Magna Britannia à ſanctioribus & ſecretioribus conſiliis in Regnis Scotia & Anglia, &c. ^b Joannes Drummond Comes de Milford Regi Magna Britannia à ſanctioribus & ſecretioribus conſiliis ordinis Perſcelidis Eques, &c. ^c Jacobus Seatoun Comes de Dunfermling Ordinis ſancti Andrea Eques, &c. ^d Jacobus Comes de Drummond filius primogenitus Jacobi Comitis de Perth Magni Scotia Cancellarii, &c. ^e Jacobus Galloway Vicecomes de Dunkeld. ^f Willelmus Gordon Dominus de Kenmour filius primogenitus Vicecomitis de Kenmour. ^g Carolus Flegming frater Joannis Comitis de Wigtoune. ^h Alexander Maitland frater Richardi Comitis de Lauderdale. ⁱ Carolus Kinnaird frater Baronis de Kinnaird. ^k Allanus Macdonald princeps Tribus de Clantanald. ^l Jacobus de Montgomerie Eques-auratus Dominus de Skelmorlie. Ceteri nobiles, Milites, & viri eruditi.

FINIS.

Erratata, ſic corrige.

Pag. 25. lig. 5. ſeptimo, lege octavo.

Pag. 54. lig. 13. idque Burgundofarus, lege Burgundofaro, vulgo Faro.

Pag. 68. lig. 19. protulerunt, lege ſententiam protulerunt.

REGISTRUM

Singula litteræ ſingula folia denotant.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R

Sequuntur octo tabulæ ancæ, ſcilicet

S T V X Y Z Aa Bb

Appendix

Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll.

Nota quod Charta Plenaria-ſecuritatis conſtat quatuor formis, quarum prima & quarta, nempe, Y & Bb, ſolitariæ ſunt: ſecunda & tertia, Z & Aa, continuæ & ſimul compaginatæ eſſe debent.

